

Nr 176

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i lagen den 28 maj 1886 (nr 46) angående stenkolsfyndigheter m. m., m. m.; given Stockholms slott den 11 oktober 1963.

Under återopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om ändring i lagen den 28 maj 1886 (nr 46) angående stenkolsfyndigheter m. m.;
- 2) lag om ändring i gruvlagen den 3 juni 1938 (nr 314); samt
- 3) lag om ändring i uranlagen den 2 december 1960 (nr 679).

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

BERTIL

Herman Kling

Propositionens huvudsakliga innehåll

Den i propositionen förordade ändringen i lagen angående stenkolsfyndigheter m. m. syftar främst till en förbättring av lagens bestämmelser om saltfyndigheter samt olje- och gasfyndigheter. En modernisering av lagen i dessa delar har befunnits påkallad för att möjliggöra en rationellt bedriven letning efter de nämnda fyndigheterna. Den föreslagna regleringen bygger liksom den nu gällande på ett koncessionssystem, men möjlighet införes att begränsa koncession beträffande salt-, olje- och gasfyndigheter till att avse endast undersökning av dylik fyndighet och, i samband med sådan begränsning, till att gälla under viss tid. Andra nyheter beträffande salt-, olje- och gasfyndigheter i förslaget är att koncessionsområdena skall kunna göras betydligt större än vad nuvarande regler tillåter samt att bestämmelserna om arbetskyldighet skall ersättas med mera allmänt hållna föreskrifter om möjlighet för Kungl. Maj:t att stipulera undersökningsplikt. Vidare upptager förslaget nya regler om den utredning som bör förebringas i koncessionsärenden m. m.

I fråga om gruvlagens regler föreslås i propositionen bl. a., att Kungl. Maj:t skall tilläggas befogenhet att, när synnerliga skäl föreligger, dispensera från lagens bestämmelse om »hus och hem» såsom hinder för inmutning och utmålsläggning.

Förslag
till
Lag
om ändring i lagen den 28 maj 1886 (nr 46) angående stenkolsfyndigheter m. m.

Härigenom förordnas, *dels* att 2, 7, 11, 20, 21, 33, 35 och 49—52 §§ lagen den 28 maj 1886 angående stenkolsfyndigheter m. m.¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels ock* att 53 och 54 §§ nämnda lag skola upphöra att gälla.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.

Ansökning om koncession göres skriftligen och ingives till Konungens Befallningshavande i länet. Sådan ansökning skall innehålla uppgift å

sökandens namn, yrke, hemvist och postadress;

det jordområde, varå koncession sökes, med angivande av fastighet, församling och län, där området är beläget;

huru stor ytvidd i dagen inom sagda område, som sökanden anser sig för arbetet behöva; samt den mark för väg till området, som kan vara erforderlig.

Ansökningen skall — — — — — i 13 §.

Sökanden skall — — — — — sökandens förfogande.

Ansökning om koncession göres skriftligen och ingives till Konungens Befallningshavande i länet. Sådan ansökning skall innehålla uppgift å

sökandens namn, yrke, hemvist och postadress;

det jordområde, varå koncession sökes, med angivande av fastighet, där området är beläget;

huru stor ytvidd i dagen inom sagda område, som sökanden anser sig för arbetet behöva; samt

den mark för väg till området, som kan vara erforderlig.

7 §.

Söka flera koncession å samma område, bestämme Konungen, oberoende av tiden då ansökningarna inkommit, vilken av sökandena, vare sig de äro jordägare, upptäckare eller andra, må äga företräde till koncessionens erhållande; *dock vare den, som därvid visar sig hava upptäckt fyndigheten, berättigad att, om annan erhåller koncessionen, av denne undfå skälig gottgörelse, vars belopp i koncessionen bestämmes.*

Söka flera koncession å samma område, bestämme Konungen, oberoende av tiden då ansökningarna inkommit, vilken av sökandena, vare sig de äro jordägare, upptäckare eller andra, må äga företräde till koncessionens erhållande.

Den som upptäckt fyndighet vare berättigad att, om annan erhåller koncession, av denne få skälig gottgörelse.

¹ Senaste lydelse, se beträffande 2 § SFS 1960: 681, beträffande 33 § 1949: 3, beträffande 49 och 50 §§ 1917: 185 och beträffande 51 och 52 §§ 1933: 180.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

11 §.

Det åligger den, som erhållit koncession, att såsom pant för skada och intrång, som genom arbetet kan jordägare eller annan tillskyndas, hos Konungens Befallningshavande nedsätta i penningar eller svenska statens eller allmänna hypoteksbankens obligationer tvåtusen kronor, innan något arbete får börjas, samt därutöver, innan annat arbete än fyndighetens undersökning medelst borrhning får äga rum, ett belopp av femtio kronor för varje hektar av det område, koncessionen omfattar. Är koncessionsinnehavaren tillika ägare av detta område, må i koncessionen medgivas honom befrielse, till hela beloppet eller viss del därav, från nedsättning, varom nu är sagt; dock med skyldighet för koncessionsinnehavaren att sedermera, om jorden eller andel därav kommer i annan ägares hand, inom åtta dagar efter tillsägelse av nye ägaren fullgöra vad här ovan är i avseende å nedsättande av pant i allmänhet föreskrivet.

Har nedsatt belopp blivit till större eller mindre del för gäldande av skadeersättningar använt, skall koncessionsinnehavaren inom åtta dagar fylla bristen, så att beloppet åter uppgår till ovan bestämda summa.

20 §.

1 mom. Om innehavare av koncession verkställer arbete utan att pant är enligt 11 § nedsatt, eller vidtager förfoganden över område i dagen, som icke blivit honom anvisat av bergmästaren såsom i 12 § sägs, eller sätter sig i besittning av anvisat område eller av mark för väg innan borgen är enligt 12 § ställd, eller mot bestämmelserna i 16 § under jord driver arbete å område, som är där- emot skyddat, ansvarare såsom för åverkan, om åtal därå i laga tid anställes.

2 mom. I fall, varom i 1 mom. är sagt, så ock om koncessionsinnehavare underlåter att enligt 11 § fyl-

Den som erhållit koncession skall, innan något arbete må utföras inom koncessionsområdet, hos Konungens Befallningshavande ställa pant eller borgen för den ersättning han kan förpliktas utgiva för skada eller intrång, som genom arbetet tillskyndas jordägare eller annan. Är ej sådan säkerhet godkänd av den, till vars förmån den ställes, skall den prövas av Konungens Befallningshavande. Borgen må ej godkännas av Konungens Befallningshavande, med mindre löftesmännen förbundit sig en för alla och alla för en såsom för egen skuld.

1 mom. Om innehavare av koncession verkställer arbete utan att säkerhet är enligt 11 § ställd, eller vidtager förfoganden över område i dagen, som icke blivit honom anvisat av bergmästaren såsom i 12 § sägs, eller sätter sig i besittning av anvisat område eller av mark för väg innan borgen är enligt 12 § ställd, eller mot bestämmelserna i 16 § under jord driver arbete å område, som är där- emot skyddat, ansvarare såsom för åverkan, om åtal därå i laga tid anställes.

2 mom. I fall, varom i 1 mom. är sagt, så ock om koncessionsinnehavare underlåter att ställa sig till

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

la uppkommen brist i nedsatta medel, eller att ställa sig till efterrättelse föreskrift i fråga om borgen, som av Konungens Befallningshavande enligt 12 § meddelas, eller att utgiva ersättning enligt 14 § 2 mom.; då varde arbetet inställt intill dess vad i varje fall är föreskrivet blivit fullgjort; och åligger det utmätningsmannen i orten, då han därom anlitas, att lämna den för arbetets inställande nödiga handräckning.

efterrättelse föreskrift i fråga om borgen, som av Konungens Befallningshavande enligt 12 § meddelas, eller att utgiva ersättning enligt 14 § 2 mom.; då varde arbetet inställt intill dess vad i varje fall är föreskrivet blivit fullgjort; och åligger det utmätningsmannen i orten, då han därom anlitas, att lämna den för arbetets inställande nödiga handräckning.

21 §.

Vill koncessionsinnehavare — — — — — i länskungörelserna.

Då koncession sålunda upphört likasom då densamma genom laga kraft ägande dom förklarats förverkad, äge den, som innehaft koncessionen, att återfå den av honom enligt 12 § ställda borgen, sedan han visat, att alla frågor om jordlösen inom området för koncessionen blivit slutligen avgjorda; och vare han därjämte berättigad att, sedan ett år förflutit från koncessionens upphörande, återbekomma så stor del av det enligt 11 § nedsatta belopp, som icke motsvarar anspråk på ersättnings skyldighet, varom tvist då kan vara hänförlig.

Då koncession sålunda upphört likasom då densamma genom laga kraft ägande dom förklarats förverkad, äge den, som innehaft koncessionen, att återfå den av honom enligt 12 § ställda borgen, sedan han visat, att alla frågor om jordlösen inom området för koncessionen blivit slutligen avgjorda; och vare han därjämte berättigad att, sedan ett år förflutit från koncessionens upphörande, återbekomma den enligt 11 § ställda säkerheten, om han visar, att alla tvister om dittills hänförliga anspråk på ersättning blivit slutligen avgjorda.

Önskar koncessionsinnehavare — — — — — är föreskriven.

Medgives koncessionsinnehavare att avstå från en del av området för koncessionen, gälle om återbekommande av det för den delen nedsatta belopp vad här ovan är i ty fall stadgat.

33 §.

Bergverksstyrelsen äger — — — — — egendom uppstår.

Den, som icke ställer sig till efterrättelse föreskrift, som på grund av denna § av bergsöverstyrelsen eller bergmästaren meddelas, straffes med böter från och med tio till och med fem hundra kronor.

Den, som icke ställer sig till efterrättelse föreskrift, som på grund av denna § av bergsöverstyrelsen eller bergmästaren meddelas, dömes till dagsböter.

35 §.

Utan tillstånd av bergmästaren må icke schakt eller gruvöppning ifyllas eller de i gruvan befintliga,

Utan tillstånd av bergmästaren må icke schakt eller gruvöppning ifyllas eller de i gruvan befintliga,

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

för dess styrka och bestånd nödiga byggnader skadas eller förstöras. Den häremot bryter straffes med böter från och med tio till och med fem hundra kronor.

för dess styrka och bestånd nödiga byggnader skadas eller förstöras. Den häremot bryter dömes till dagsböter.

49 §.

Rättighet att för tekniskt utvinande av salt eftersöka och bearbeta saltfyndighet är beroende på koncession, som meddelas av Konungen.

Rättighet att för tekniskt utvinande av salt eftersöka och bearbeta saltfyndighet är beroende på koncession, som meddelas av Konungen. Koncession må begränsas till att avse allenast undersökning av fyndighet och, i samband med dylik begränsning, till att gälla under viss tid, som anges i koncessionen.

Med saltfyndighet — — — — —

— — — — — med stensaltets.

Konungen äger vid meddelande av koncession bestämma, i vilken omfattning fyndigheter skola undersökas för att den rätt som grundas på koncessionen skall äga bestånd. Konungen må sedermera meddela ändrade bestämmelser i detta hänseende.

Koncession må av Konungen återkallas, om föreskrift som meddelats med stöd av tredje stycket åsidosättes eller eljest synnerliga skäl äro därtill.

50 §.

Vad här ovan i 2—5, 7—44 och 48 §§ är stadgat angående stenkolsfyndigheter skall äga motsvarande tillämpning i fråga om saltfyndigheter.

1 mom. Vad i 2—4, 7—25, 32—40, 42—44 och 48 §§ är stadgat angående stenkolsfyndigheter skall, med de avvikelser som föranledas av bestämmelserna i detta kap., äga motsvarande tillämpning i fråga om saltfyndigheter; därvid skall vad i 21 § andra stycket stadgas gälla även i fall då koncession upphört av annan anledning än där sägs.

Är fråga om koncession avseende allenast fyndighets undersökning, erfordras ej att i ansöknings om koncession lämnas uppgift å fastigheter inom det område, varå koncessionen sökes. När skäl äro därtill, äger Konungen i fråga om dylik koncession medgiva sökanden att, utan hinder av bestämmelserna i 2 § andra stycket, vid ansöknings foga karta jämte beskrivning av annan beskaf-

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

fenhet än där sägs. Ändå att sådant medgivande lämnats, må icke anvisas område i dagen enligt 12 § eller påbörjas arbete för fyndighets undersökning medelst borrhning med mindre koncessionsinnehavaren dessförinnan över koncessionsområdet eller så stor del därav, som bergmästaren prövat erforderlig, låtit upprätta karta av beskaffenhet, som anges i 2 § andra stycket, samt insänt kartan till bergmästaren.

2 mom. Koncession må icke omfatta område överstigande tiotusen hektar.

3 mom. Koncessionsinnehavaren vare pliktig att upprätta karta över undersökningsarbete och bearbetning av fyndighet inom koncessionsområdet enligt de föreskrifter som meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av kommerskollegium.

Sveriges geologiska undersökning eller annan myndighet som Konungen bestämmer skall på begäran beredas tillfälle att genom geologisk sakkunnig följa koncessionsinnehavarens arbete och taga del av de vetenskapliga resultaten av detsamma. Värgrar koncessionsinnehavaren att ställa sig denna bestämmelse till efterrättelse, äger länsstyrelsen på anmälan av myndigheten vid vite ålägga honom att fullgöra sin skyldighet.

4 mom. Den som påbörjar arbete för fyndighets undersökning medelst borrhning, innan han fullgjort vad som enligt 1 mom. andra stycket åligger honom i fråga om karta över koncessionsområdet eller del därav, eller åsidosätter föreskrift, som meddelats med stöd av 3 mom. första stycket, dömes till dagsböter. I fråga om åtal gälla vad i 44 § stadgas.

51 §.

Rättighet att för utvinnande av olja eller gas genom borrhning eftersöka och bearbeta olje- eller gasfyndighet är beroende på koncession, som meddelas av Konungen.

Rättighet att för utvinnande av olja eller gas genom borrhning eftersöka och bearbeta olje- eller gasfyndighet är beroende på koncession, som meddelas av Konungen. Konces-

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Den som innehar koncession må ock tillgodogöra sig kolväte i fast form, som anträffas inom det område koncessionen gäller.

sion må begränsas till att avse allenast undersökning av fyndighet och, i samband med dylik begränsning, till att gälla under viss tid, som anges i koncessionen.

Den som innehar koncession avseende rätt att bearbeta olje- eller gasfyndighet må ock tillgodogöra sig kolväte i fast form, som anträffas inom det område koncessionen gäller.

52 §.

Vad här ovan i 2—5, 7—25, 27—40, 42—44 och 48 §§ är stadgat angående stenkolsfyndigheter skall äga motsvarande tillämpning i fråga om olje- och gasfyndigheter.

Vad i 2—4, 7—25, 32—40, 42—44 och 48 §§ är stadgat angående stenkolsfyndigheter skall, med de avvikelser som föranledas av bestämmelserna i detta kap., äga motsvarande tillämpning i fråga om olje- och gasfyndigheter; därvid skall vad i 21 § andra stycket stadgas gälla även i fall då koncession upphört av annan anledning än där sägs.

Bestämmelserna i 49 § tredje och fjärde styckena ävensom 50 § 1 mom. andra stycket samt 2, 3 och 4 mom. skola äga motsvarande tillämpning beträffande olje- och gasfyndigheter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1964.

Har före nya lagens ikraftträdande koncession meddelats, skola beträffande därigenom uppkomna rättsförhållanden bestämmelserna i äldre lag fortfarande äga tillämpning; dock skall vad i 33 och 35 §§ nya lagen är stadgat städse gälla.

Förslag

till

Lag**om ändring i gruvlagen den 3 juni 1938 (nr 314)**

Härigenom förordnas, att 5 §, 6 § 2 och 3 mom., 21 § 1 mom. samt 74 och 75 §§ gruvlagen den 3 juni 1938¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

¹ Senaste lydelse, se beträffande 5 § SFS 1960:680, beträffande 6 § 2 mom. 1952:148, beträffande 6 § 3 mom. 1960:680, beträffande 21 § 1 mom. 1952:148 och beträffande 74 § 1956:52.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

5 §.

Inmutningspunkten må icke vara belägen å, ej heller inmutat område omfatta:

- 1) område å — — — — —
- 6) område beläget på mindre avstånd än etthundra meter, i horisontalplanet räknat, från byggnad, som är avsedd att stadigvarande användas till bostad, eller från annan åbyggnad, där den är uppförd vid gård, eller från tomtplats eller trädgård vid bostadsbyggnad som nyss nämnts, med mindre medgivande till inmutning lämnats av såväl ägaren till byggnaden, tomtplatsen eller trädgården som den vilken därtill har nyttjanderätt; dock att under byggnad som nu sagts ej skall innefattas byggnad som är belägen å inmutat eller utmåslagt område vartill gruvrätten äger bestånd;
- 7) område som upptages — — — — —

Inmutningspunkten må icke vara belägen å, ej heller inmutat område omfatta:

- — — — — anläggningens ytterkant;
- 6) område beläget på mindre avstånd än etthundra meter, i horisontalplanet räknat, från byggnad, som är avsedd att stadigvarande användas till bostad, eller från annan åbyggnad, där den är uppförd vid gård, eller från tomtplats eller trädgård vid bostadsbyggnad som nyss nämnts, med mindre *antingen* medgivande till inmutning lämnats av såväl ägaren till byggnaden, tomtplatsen eller trädgården som den vilken därtill har nyttjanderätt *eller ock Konungen lämnat tillstånd, vilket må ske när synnerliga skäl därtill äro*; dock att under byggnad som nu sagts ej skall innefattas byggnad som är belägen å inmutat eller utmåslagt område vartill gruvrätten äger bestånd;
- — — — — nu stadgats.

6 §.

2 mom. I ansökningen skall upp-
givas:

- 1) sökandens namn, — — — — —
- 3) fastighet, *församling och län*, där det med ansökningen avsedda området är beläget, ävensom ägarens namn, yrke, hemvist och postadress; dock må i sistnämnda hänseenden, där mark är samfäll för flera fastigheter med skilda ägare och för samfälligheten finnes känd styrelse eller annan som är satt att den förvalta, uppgifterna i stället avse ledamöterna i styrelsen eller förvaltaren;
- 4) inmutningspunktens belägenhet

3 mom. Vid ansökningen foge sökanden:

- 1) karta eller — — — — —
- 3) där sökanden är svenskt bolag eller svensk ekonomisk förening eller där jämlikt 5 § 1), 2), 7) eller 9)
- 9) Konungens tillstånd erfordras för inmutning, handlingar utvisande sökandens rätt att verkställa inmutningen eller, om sökanden icke inne-

2 mom. I ansökningen skall upp-
givas:

- — — — — mineralfyndighetens art;
- 3) fastighet, där det med ansökningen avsedda området är beläget, ävensom ägarens namn, yrke, hemvist och postadress; dock må i sistnämnda hänseenden, där mark är samfäll för flera fastigheter med skilda ägare och för samfälligheten finnes känd styrelse eller annan som är satt att den förvalta, uppgifterna i stället avse ledamöterna i styrelsen eller förvaltaren;
- — — — — inmutade området.

3 mom. Vid ansökningen foge sökanden:

- — — — — medgivande lämnats;
- 3) där sökanden är svenskt bolag eller svensk ekonomisk förening eller där jämlikt 5 § 1), 2), 6), 7) eller 9) Konungens tillstånd erfordras för inmutning, handlingar utvisande sökandens rätt att verkställa inmutningen eller, om sökanden icke innehar så-

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

har sådan rätt, till Konungen ställd ansökning om tillstånd att verkställa inmutningen;

4) en ansökningsavgift — — — — — 10 § stadgas.

21 §.

1 mom. I ansökning om utmål skall uppgivas:

1) sökandens namn, — — — — —

3) fastighet, församling och län, där de områden äro belägna, som sökanden önskar erhålla såsom utmål eller därutöver jämlikt 34 § taga i anspråk;

4) de personers — — — — —

dan rätt, till Konungen ställd ansökning om tillstånd att verkställa inmutningen;

1 mom. I ansökning om utmål skall uppgivas:

1) sökandens namn, — — — — — inmutningsrätten grundas;

3) fastighet, där de områden äro belägna, som sökanden önskar erhålla såsom utmål eller därutöver jämlikt 34 § taga i anspråk;

4) de personers — — — — — under 4) sägs.

74 §.

Över gruva som erhållit utmål och är under arbete skall i minst tre exemplar upprättas fullständig och noggrann gruvkarta; och böra alla nya gruvarbeten inmätas och inläggas å kartan sist inom påföljande årets utgång. Av kartan skall ett exemplar finnas vid gruvan, ett exemplar insändas till bergmästaren och ett till kommerskollegium.

Upprättande av gruvkarta så ock komplettering av sådan karta skall verkställas av bergsstatstjänsteman eller annan, som av kommerskollegium förklarats behörig att verkställa gruvmätningar. Kostnaderna för upprättandet av kartan samt kompletteringen av det vid gruvan förvarade exemplaret skola gäldas av gruvinnehavaren. Denne vare ock skyldig tillhandahålla erforderligt material för komplettering av de exemplar av kartan vilka förvaras av bergmästaren och kommerskollegium.

Närmare föreskrifter om kartans upprättande och komplettering meddelas av kommerskollegium.

Över gruva som erhållit utmål och är under arbete skall upprättas fullständig och noggrann gruvkarta. Kartan skall förvaras hos gruvinnehavaren och fortlöpande kompletteras av denne. Utdrag av kartan skall insändas till kommerskollegium. I den utsträckning bergmästaren påfordrar skall utdrag insändas även till honom.

Upprättande av gruvkarta så ock komplettering av sådan karta skall verkställas av bergsstatstjänsteman eller annan, som av kommerskollegium förklarats behörig att verkställa gruvmätningar. Kostnaderna för upprättandet och kompletteringen av kartan samt för verkställandet av utdrag som ovan nämnts skola gäldas av gruvinnehavaren.

Närmare föreskrifter om kartans upprättande och komplettering samt om verkställande av utdrag av kartan och utdrags insändande till kommerskollegium meddelas av kollegium.

75 §.

Försummar gruvinnehavaren vad i fråga om kartas upprättande och komplettering är föreskrivet, äge

Försummar gruvinnehavaren vad i fråga om gruvkarta och utdrag därav är föreskrivet, äge bergmästaren före-

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

bergmästaren förelägga honom att inom viss tid, vid vite ej överstigande femhundra kronor, antingen *inkomma med karta* eller ock lämna erforderligt förskott för arbetets utförande genom bergmästarens försorg.

lägga honom att inom viss tid, vid vite ej överstigande femhundra kronor, antingen *fullgöra sina åligganden i dessa avseenden* eller ock lämna erforderligt förskott för arbetets utförande genom bergmästarens försorg.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1964.

Förslag

till

Lag

om ändring i uranlagen den 2 december 1960 (nr 679)

Härigenom förordnas, att 5 § 2 mom., 26 § 2 mom., 36 § 2 mom. samt 44, 51 och 52 §§ uranlagen den 2 december 1960 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

5 §.

2 mom. I ansökningen skall uppgivas:

- 1) sökandens namn, — — — — —
- 3) det område, varå tillstånd sökes, *med angivande av församling och län där området är beläget*;
- 4) med bevis — — — — —

Sökanden skall — — — — — inom området.

2 mom. I ansökningen skall uppgivas:

- 2) — — — — — fyndighetens art;
- 3) det område, varå tillstånd sökes;

anmälan skett.

26 §.

2 mom. I ansökningen skall uppgivas:

- 1) sökandens namn, — — — — —
- 3) fastighet, *församling och län*, där det med ansökningen avsedda området är beläget;
- 4) de personers — — — — —

att bedrivas.

2 mom. I ansökningen skall uppgivas:

- 2) — — — — — med ansökningen;
- 3) fastighet, där det med ansökningen avsedda området är beläget;

36 §.

2 mom. Ansökan om förrättning som avses i 1 mom. skall ingivas till bergmästaren. I ansökningen skall uppgivas:

- 1) sökandens namn, yrke, hemvist och postadress;

2 mom. Ansökan om förrättning som avses i 1 mom. skall ingivas till bergmästaren. I ansökningen skall uppgivas:

- 1) sökandens namn, yrke, hemvist och postadress;

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

- 2) fastighet, församling och län, där det område är beläget som sökanden önskar få sig anvisat;   2) fastighet, där det område är beläget som sökanden önskar få sig anvisat;
- 3) de personers — — — — — eller förvaltaren.
Vid ansökningen — — — — — 26 § 3 mom. 1) sägs.
Kostnaderna för — — — — — dessa kostnader.
I övrigt — — — — — om utmålsförrättning.

44 §.

Den som — — — — — om ingivandet.

Anmälan bör innehålla noggranna uppgifter om tiden för fyndet, stället där fyndet gjorts med angivande av fastighet, församling och län där fyndplatsen är belägen samt utförliga uppgifter om fyndets beskaffenhet. Fyndplatsen bör angivas på karta jämte detaljskiss.

Anmälan bör innehålla noggranna uppgifter om tiden för fyndet, stället där fyndet gjorts med angivande av fastighet där fyndplatsen är belägen samt utförliga uppgifter om fyndets beskaffenhet. Fyndplatsen bör angivas på karta jämte detaljskiss.

51 §.

Över gruva som är under arbete skall i minst tre exemplar upprättas fullständig och noggrann gruvkarta. Alla nya gruvarbeten böra inmätas och inläggas å kartan sist inom påföljande årets utgång. Av kartan skall ett exemplar finnas vid gruvan samt ett exemplar insändas till bergmästaren och ett till kommerskollegium.

Över gruva som är under arbete skall upprättas fullständig och noggrann gruvkarta. Kartan skall förvaras hos koncessionsinnehavaren och fortlöpande kompletteras av denne. Utdrag av kartan skall insändas till kommerskollegium. I den utsträckning bergmästaren påfordrar skall utdrag insändas även till honom.

Upprättande av gruvkarta så ock komplettering av sådan karta skall verkställas av bergsstatstjänsteman eller annan, som av kommerskollegium förklarats behörig att verkställa gruvmätningar. Kostnaderna för upprättandet av kartan samt kompletteringen av det vid gruvan förvarade exemplaret skola gäldas av koncessionsinnehavaren. Denne är även skyldig att tillhandahålla erforderligt material för komplettering av de exemplar av kartan vilka förvaras av bergmästaren och kommerskollegium.

Upprättande av gruvkarta så ock komplettering av sådan karta skall verkställas av bergsstatstjänsteman eller annan, som av kommerskollegium förklarats behörig att verkställa gruvmätningar. Kostnaderna för upprättandet och kompletteringen av kartan samt för verkställandet av utdrag som ovan nämnts skola gäldas av koncessionsinnehavaren.

Närmare föreskrifter om kartans upprättande och komplettering meddelas av kommerskollegium.

Närmare föreskrifter om kartans upprättande och komplettering samt om verkställande av utdrag av kartan och utdrags insändande till kommerskollegium meddelas av kollegium.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

52 §.

Försummar koncessionsinnehavaren vad i fråga om *kartas upprättande och komplettering* är föreskrivet, äger bergmästaren förelägga honom, vid vite ej överstigande femhundra kronor, att inom viss tid antingen *inkomma med karta* eller ock lämna erforderligt förskott för arbetets utförande genom bergmästarens försorg.

Försummar koncessionsinnehavaren vad i fråga om *gruvkarta och utdrag därav* är föreskrivet, äger bergmästaren förelägga honom, vid vite ej överstigande femhundra kronor, att inom viss tid antingen *fullgöra sina åligganden i dessa avseenden* eller ock lämna erforderligt förskott för arbetets utförande genom bergmästarens försorg.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1964.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet å Stockholms slott den 5 april 1963.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, fråga om *ändrad lagstiftning angående eftersökande och bearbetning av oljefyndigheter, m. m.*, samt anför därvid följande.

En översyn av stenkolslagens bestämmelser om eftersökande och bearbetning av salt-, olje- och gasfyndigheter, vilken tidigare varit under diskussion, har ånyo aktualiserats genom en i slutet av år 1962 ingiven ansökan om koncession för dylika arbeten i sydvästra Skåne. Med anledning härav har inom justitiedepartementet upprättats en den 28 februari 1963 dagtecknad promemoria angående ändring i stenkolslagens regler om koncession för eftersökande och bearbetande av olja m. m. Promemorian bifogat förslag till *lag om ändring i lagen den 28 maj 1886 (nr 46) angående stenkolsfyndigheter m. m.* torde få fogas såsom bilaga till protokollet i detta ärende (*Bilaga B*).

Över promemorian med därvid fogade lagförslag har efter remiss yttranden avgivits av hovrätten över Skåne och Blekinge, kammarkollegiet, lantmäteristyrelsen, rikets allmänna kartverk, kommerskollegium (med överlämnande av yttranden från de fyra bergmästarämbetena), Sveriges geologiska undersökning (SGU), överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap, länsstyrelserna i Gotlands län, Kristianstads län (med yttrande av överlantmätaren i länet) och Malmöhus län, Sveriges industriförbund, Svenska gruvföreningen, Svenska gasverksföreningen, Svenska petroleum institutet, Riksförbundet Landsbygdens folk och Sveriges lantbruksförbund.

Samtidigt vill jag anmäla, att kommerskollegium i skrivelse den 25 februari 1963 hemställt om ändring dels i gruvlagens och uranlagens bestämmelser om gruvkartor, dels i samma lagar och i stenkolslagen såvitt avser regler om den utredning, som skall förebringas i inmutnings-, respektive koncessionsärende.

Över kommerskollegiets skrivelse har yttranden avgivits av hovrätten över Skåne och Blekinge, hovrätten för Övre Norrland, lantmäteristyrelsen, ri-

kets allmänna kartverk, SGU, länsstyrelserna i Malmöhus län (med yttrande av bergmästarämbetet i södra distriktet), Örebro län (med yttranden av överlantmätaren i länet, länsarkitekten och bergmästarämbetet i västra distriktet), Kopparbergs län (med yttrande av överlantmätaren i länet) och Norrbottens län, Sveriges industriförbund, Svenska gruvföreningen, Riksförbundet Landsbygdens folk och Sveriges lantbruksförbund.

Som jag anmärkt tidigare denna dag torde i förevarande sammanhang också böra upptagas frågan om ändring i gruvlagens regler om byggnad och tomtplats m. m. såsom inmutningshinder. Denna fråga har behandlats av de särskilda sakkunniga — landshövdingen H. M. E. Näslund, tillika ordförande, regeringsrådet O. H. Klackenborg, professorn F. Kristensson och överdirektören K. A. Lindbergson — vilka med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 juli 1960 tillkallats av chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, för att utreda frågor som äger samband med en inventering av Norrbottens naturtillgångar. Nämnda sakkunniga, som antog benämningen malmutredningen för Norrbotten, har den 28 januari 1963 avlämnat sitt betänkande »Malmen i Norrbotten» (stencilerat). Däri har utredningen lagt fram, såvitt nu är i fråga, utkast till *lag om ändrad lydelse av 5 § och 6 § 3 mom. gruvlagen*. Detta lagutkast torde få fogas såsom bilaga till protokollet i detta ärende (*Bilaga C*).

Över malmutredningens betänkande har efter remiss yttranden avgivits av hovrätten för Övre Norrland, kammarkollegiet, statskontoret, arbetsmarknadsstyrelsen, rikets allmänna kartverk, kommerskollegium (med överlämnande av yttranden från de fyra bergmästarämbetena), SGU, expropriationsutredningen, etableringsutredningen, länsstyrelserna i Örebro län, Västmanlands län, Kopparbergs län, Västerbottens län och Norrbottens län, Jernkontoret, Svenska gruvföreningen (vid vars yttrande bl. a. fogats ett utlåtande av professorn Seve Ljungman), Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag (LKAB), Sveriges industriförbund, Svenska gruvindustriarbetareförbundet samt Svenska samernas riksförbund.

Jag anhåller nu att få upptaga berörda spörsmål till behandling.

I. Inledning

Geologiska förutsättningar för oljefynd i Sverige anses föreligga endast inom vissa områden om sammanlagt drygt 5 000 kvadratkilometer — motsvarande 1,1 procent av Sveriges yta — belägna i den sydvästra delen av Skåne och på Gotland. Trots detta finnes ett visst intresse för oljeletning inom vårt land, närmast då inom den angivna delen av Skåne, där också spår av olja kunnat fastställas såsom ett resultat av borrhningar, som SGU företagit vid Höllviken. Förutom nämnda ämbetsverk, vars oljeborrhningar i Skåne nu är avslutade, har tidigare Rederiaktiebolaget Nordstjernen efter koncession den 18 december 1942 sökt efter olja inom ett område i staden Skanör med Falsterbo. Koncessioner avseende rätt att eftersöka och bearbeta

oljefyndigheter inom Skåne har senare begärts också av A. Johnson & Co ävensom nu senast i ansökning den 11 december 1962 av Sveriges oljekonsumenters riksförbund. Sistnämnda ansökning berör ett område om drygt 2 400 kvadratkilometer sträckande sig från Hälsingborg i nordväst till Kåseberga i sydost.

Om olja skulle anträffas i Skåne, torde det komma att ske inom skikt av porösa bergarter på avsevärt djup under markytan, sannolikt inom ett nivåområde mellan 2 000 och 3 000 meter. Inom trakter med samma geologiska struktur och på samma eller likartat sätt uppträder gas- och saltfyndigheter. Med anledning härav har de koncessionsansökningar och den koncession, om vilka nyss talats, haft avseende å, förutom olja, även gas och salt. I detta sammanhang torde böra anmärkas, att SGU vid sina i det föregående berörda borrningar i Skåne på stort djup påträffat lösningar innehållande natriumklorid och kalciumklorid i sådan mängd, att fyndigheter-na, om de nyttjas, kan tillgodose landets behov av koksalt och vägsalt under överskådlig tid.

II. Gällande regler om rätten till salt-, olje- och gasfyndigheter

Reglerna om eftersökande och bearbetande av saltfyndigheter samt olje- och gasfyndigheter finnes intagna i lagen den 28 maj 1886 angående stenkolsfyndigheter m. m. Denna lag, vanligen kallad stenkolslagen, avsåg ursprungligen endast stenkolsfyndigheter (1—5 kap.) men genom senare vid skilda tillfällen gjorda tillägg har den utvidgats till att omfatta även saltfyndigheter (6 kap.), olje- och gasfyndigheter (7 kap.), alunskifferfyndigheter för utvinnande av olja (8 kap.) samt fyndigheter av uranhaltigt material m. m. (9 kap.). Bestämmelserna om uranfyndigheter upphävdes dock i samband med uranlagens tillkomst år 1960.

Stenkolslagens 6 kap., som omfattar 49 och 50 §§, tillfogades genom lag den 7 maj 1917. Närmast dessförinnan hade rätten till saltfyndigheter tillkommit jordägaren. Enligt 1917 års lagstiftning förstås med saltfyndighet fyndighet innehållande stensalt eller andra salter, vilkas förekomstsätt är likartat med stensaltets. Av förarbetena framgår (prop. 1917: 165 s. 13), att lagen är avsedd att gälla endast i fråga om saltfyndigheter, som kan upp-dagas genom djupborrningar, d. v. s. förekomster av stensalt och de kali- och magnesiasalter, vilka förekommer på ett med stensalt likartat sätt, jämte dessa åtföljande salter. Vidare betonas i förarbetena, att det icke skall vara av någon betydelse, om saltet förekommer i fast eller flytande form, varför även saltkällor skall omfattas av lagen, vare sig de saltlager som ger dem sin sälta uppdragats eller ej.

Genom lag den 5 maj 1933 tillades under 51—55 §§ i stenkolslagen bestämmelserna i 7 kap. om olje- och gasfyndigheter. Även sådana fyndigheter hade tidigare tillkommit jordägaren.

De nu gällande bestämmelserna i fråga om saltfyndigheter samt olje- och

gasfyndigheter är, som i det föregående antytts, utformade på grundval av ett koncessionssystem. För vinnande av rättighet att för tekniskt utvinande av salt eftersöka och bearbeta saltfyndighet eller att för utvinnande av olja eller gas genom borrhning eftersöka och bearbeta olje- eller gasfyndighet fordras sålunda Kungl. Maj:ts tillstånd. Den som innehar koncession avseende olja eller gas får även tillgodogöra sig kolväte i fast form, som anträffas inom koncessionsområdet.

Förfarandet i fråga om koncession å nu ifrågavarande fyndigheter följer i stort sett samma regler som gäller för koncession i allmänhet enligt stenkolslagen. Ansökningen skall inges till länsstyrelsen (2 § stenkolslagen). Den skall bl. a. innehålla uppgift å det jordområde, varå koncession sökes, med angivande av fastighet, församling och län, där området är beläget och den ytvidd i dagen, som sökanden anser erforderlig för arbete. Ansökningen skall åtföljas av en karta över området i skala om minst 1:4 000 eller efter särskilt medgivande i annan skala, dock minst 1:20 000.

Koncessionsområdet må enligt 5 § omfatta högst 1 600 hektar. I koncessionen skall angivas gränserna för koncessionsområdet, den ytvidd i dagen inom området som må anvisas sökanden för arbete, den mark för väg till området som sökanden vill begagna samt den årliga arbetsskyldighet han minst skall fullgöra (8 §). Den som fått koncession äger enligt 10 § uteslutande rätt att med de villkor och inskränkningar lagen innehåller, eftersöka samt bearbeta och tillgodogöra sig det mineral inom området som koncessionen avser. Område för arbete i dagen skall, med iakttagande av vad i koncessionen föreskrivits om maximiareal för sådant arbete, anvisas av bergmästaren vid särskild förrättning (12 § 1 mom.). Enligt 13 § är vissa områden fredade. Där får område för arbete i dagen icke anvisas. Det anvisade området skall vid förrättningen inläggas på koncessionskartan. Sålunda anvisat område skall enligt 14 § 1 mom. i allmänhet lösas av koncessionsinnehavaren. Därvid skall bestämmelserna i expropriationslagen äga motsvarande tillämpning. Förhöjning av ersättningen skall dock ske med hälften av det belopp som skall utgå jämlikt grunderna i expropriationslagen. Är området avsett endast för fyndighetens undersökning medelst borrhning och vill koncessionsinnehavaren icke förfoga däröver under längre tid än högst tre år, är han emellertid enligt 14 § 2 mom. icke skyldig lösa området. Han skall då i stället, så länge området användes, till innehavaren av jorden förskottsvis varje år utgiva ersättning, motsvarande dubbla beloppet av jordens avkastning utan avdrag för brukningskostnaden. Därjämte skall han, då området icke begagnas längre, utgiva ersättning för all skada som marken genom arbetet kan ha tagit för framtiden (14 § 3 mom.). Koncessionsinnehavaren äger icke rätt att ovan jord taga i besittning eller eljest förfoga över annan del av koncessionsområdet än som anvisats honom vid bergmästarförrättning (15 § första stycket). Sker det kan koncessionsinnehavaren ådömas bötesstraff (20 § 1 mom.). Visar det sig under arbetets gång, att större utrymme i dagen erfordras än som medgivits i koncessionen, har koncessionsinnehavaren möjlighet att göra ansökning om ökat

utrymme i den ordning som gäller för erhållande av koncession (15 § andra stycket). Tillskyndas jordägare eller annan genom arbete som verkställs på grund av koncession skada eller intrång som ej förutsetts vid inlösen, skall koncessionsinnehavaren utgiva ersättning därför (18 §). Vid tvist om ersättning som skall utgå enligt stenkolslagen skall frågan, om den ej gäller jordlösen, prövas av skiljemän. Vill den som fordrar ersättning hellre genast hänvända sig till domstol, står detta honom fritt (19 §).

Den som erhållit koncession skall enligt 11 § ställa pant för skada och intrång, som kan tillskyndas jordägare eller annan genom arbetet, med vissa i lagen angivna belopp. Är koncessionsinnehavaren ägare av området, må i koncessionen medgivas honom befrielse, till hela beloppet eller viss del därav, från sådan nedsättning. Efter hand som nedsatt belopp tages i anspråk för ersättningar skall beloppet åter fyllas. Verkställs arbete innan pant nedsatts, kan koncessionsinnehavaren ådömas bötesstraff härför (20 § 1 mom.).

Under jord har koncessionsinnehavaren rätt att driva arbetet på hela koncessionsområdet, men även för underjordsarbetet finnes vissa fredningsbestämmelser meddelade (16 §).

I 17 § regleras vissa frågor rörande kollision mellan olika slag av gruvrätter.

Enligt 22 § äger jordägaren, utan att deltaga i kostnaden för arbetet, er-hålla en årlig avgift motsvarande värdet av en sjuttiofemtedel av de mineral, som koncessionen avser och som vinnes inom koncessionsområdet och uppfordras i dagen. Koncessionsinnehavaren äger dock att därå avräkna så stor del som belöper på det honom enligt 12 § anvisade området i dagen. Finnes flera jordägare inom koncessionsområdet, skall de njuta lott i av-giften efter som de äger del i jorden.

Den årliga arbetskyldighet som skall bestämmas i koncessionen får i fråga om bl. a. saltfyndigheter icke sättas lägre än att värdet av arbetet mot-svarar 15 dagsverken för varje hektar som koncessionen omfattar t. o. m. 100 hektar, 10 dagsverken för varje hektar därutöver t. o. m. 300 hektar och 5 dagsverken för varje hektar därutöver (26 § 1 mom. och 50 §). Den årliga arbetskyldigheten i fråga om olje- och gasfyndigheter får icke sättas lägre än till 50 meter borrhål, med rätt dock för koncessionsinnehavare att efter anmälan hos bergmästaren under ett år fullgöra arbetskyldigheten för flera, därefter följande arbetsår (53 §). Enligt 26 § 2 mom., som är tillämpligt såväl i fråga om saltfyndigheter som beträffande olje- och gasfyndigheter, må Kungl. Maj:t, när omständigheterna föranleder därtill, meddela den som innehar koncession å flera intill varandra gränsande områden tillstånd att, så länge koncessionen innehaves av honom, under ett eller flera år genom arbete inom något eller några av områdena fullgöra arbetskyldigheten för dem alla. För de tre första åren kan viss nedsättning av arbetskyldigheten ske. Därtill kommer att bergmästaren kan bevilja s. k. vilostånd, varje gång för högst fyra år, men arbetskyldigheten måste då vara fullgjord för minst sex år (27 §). Försummas utan behörig tillåtelse den i koncessionen bestäm-

da arbetsskyldigheten för något arbetsår, är vid årets utgång koncessionen och den därpå grundade rätten förverkad, såframt talan därom sker inom två år från utgången av det år, under vilket försummelsen ägde rum (31 §).

Vill koncessionsinnehavaren frånträda koncessionen, får han enligt 21 § göra skriftlig anmälan därom hos länsstyrelsen. Koncessionen upphör då från den dag sådan anmälan skett. Då koncessionen sålunda upphört liksom då den genom lagakraftvunnen dom förklarats förverkad, äger, sedan ett år förflutit från koncessionens upphörande, den som innehaft koncessionen att återfå så stor del av det enligt 11 § nedsatta beloppet, som icke motsvarar anspråk på ersättningsskyldighet, varom tvist då kan vara anhängig. — Önskar koncessionsinnehavaren avstå endast från viss del av det område koncessionen omfattar, har han att göra ansökan därom hos Kungl. Maj:t. Ärendet behandlas då i den ordning, som är föreskriven för erhållande av koncession. Medgives koncessionsinnehavaren att avstå från en del av området, äger han återfå belopp, som nedsatts för den delen. Då koncessionen förverkats eller eljest upphört att gälla, tillfaller all mark som blivit löst jordägaren utan ersättning (32 §).

Beträffande övriga stadganden i stenkolslagen må här slutligen anmärkas, att 41 §, som är tillämplig i fråga om saltfyndigheter, innehåller detaljerade föreskrifter om upprättandet av särskilda s. k. gruvkartor ävensom att motsvarande bestämmelser i fråga om olje- och gasfyndigheter återfinnes i 54 §, under vilken upptagits regler om borrhålskartor.

III. Huvuddragen i förslaget

Äldre framställning om lagändring

I framställning den 21 oktober 1946 begärde Jernkontorets gruvbyrå, att stenkolslagens bestämmelser om saltfyndigheter och om olje- och gasfyndigheter måtte utredas närmare. Gruvbyrån framhöll därvid, att dessa bestämmelser var behäftade med stora brister, innebärande bl. a. att rationell prospekteringsverksamhet i hög grad försvårades eller i vissa fall praktiskt och ekonomiskt så gott som omöjliggjordes. Sålunda framhölls att ett undersökningsområde, som icke översteg 1 600 hektar, var alldeles otillräckligt med hänsyn till oljeprospekteringsens natur. Det möjligen oljeförande området i Skåne, vilket uppskattats till omkring 320 000 hektar, skulle omfatta 200 koncessioner. Utländsk lagstiftning gav enligt gruvbyråns mening stöd för att oljekoncessioner borde kunna avse betydligt större områden än som är medgivet i svensk lagstiftning. Gruvbyrån förordade en höjning av maximiarealen till 50 000 hektar. Även i fråga om den årliga arbetsskyldigheten och skyldigheten att vid koncessionsansökning foga karta av viss beskaffenhet borde enligt framställningen en överarbetning av gällande lagregler äga rum. Gruvbyrån anmärkte i detta sammanhang, att inom ett område mindre än maximiarealen för en koncession och beläget utanför stads-

gräns i Malmöhus län torde ha uppförts över 10 000 sommar- och sportstugor, av vilka flertalet sannolikt ej blivit inmätta på karta.

Över gruvbyråns framställning avgavs efter remiss yttranden av kommerskollegium, som samtidigt överlämnade yttranden från bergmästarna, samt av SGU och Sveriges industriförbund. Såväl kommerskollegium som Sveriges industriförbund underströk därvid behovet av en översyn av bestämmelserna, medan SGU hemställde att frågan om en lagrevision skulle få anstå, tills statsmakterna tagit ställning till förslag om statliga undersökningar i Skåne.

Departementspromemorian

I departementspromemorian understrykes, att en översyn av stenkolslagens bestämmelser om eftersökande och bearbetande av salt-, olje- och gasfyndigheter, vilken enligt vad nyss anförts tidigare varit under diskussion, ånyo aktualiserats genom den i slutet av år 1962 ingivna ansökningen om koncession för dylika arbeten i sydvästra Skåne. Tillika konstateras, att gällande bestämmelser härom är mindre ändamålsenliga, när det gäller att rättsligt reglera förutsättningarna för en efter moderna principer upplagd prospektering efter och bearbetning av salt-, olje- och gasfyndigheter. Detta har ju också understrukits i framställningen från Jernkontorets gruvbyrå.

I promemorian betonas, att meddelad koncession ger innehavaren rätt såväl att eftersöka som att bearbeta och tillgodogöra sig det mineral inom området, som koncessionen avser. Avsikten härmed uppgives i promemorian ha varit att vinna enkelhet och reda i lagstiftningen, särskilt med avseende på rättigheten till den fyndighet, som upptäcker vid eftersökandet. Emellertid är enligt promemorian förhållandena olika när det gäller eftersökandet av exempelvis en oljefyndighet, å ena, och bearbetandet av en sådan fyndighet, å andra sidan. Prospekteringen kräver ett så vidsträckt område som möjligt. För bearbetningen erfordras däremot knappast tillgång till några mera betydande arealer. Även beträffande den s. k. arbetskyldigheten synes andra föreskrifter ofta böra gälla under bearbetningen än under prospekteringen. I utländsk rätt göres också regelmässigt åtskillnad mellan reglerna för eftersökandet och dem för bearbetandet. När det gäller fyndigheter av uranhaltigt mineral intager även svensk rätt samma ståndpunkt. I uranlagen har sålunda givits olika föreskrifter angående undersökningsställstånd, som lämnas av kommerskollegium, och koncession, som meddelas av Kungl. Maj:t.

Icke minst med hänsyn till intresset att göra bestämmelserna mera lätt-tillgängliga och överskådliga än de är för närvarande vore det enligt vad i promemorian anföres i och för sig motiverat att i samband med den översyn av koncessionsbestämmelserna för salt, olja och gas, som nu bör komma till stånd, undersöka om icke dessa bestämmelser bör — såsom tidigare skett beträffande reglerna om uranfyndigheter — utbrytas ur stenkolslagen och

intagas i en särskild lag. För denna skulle man då kunna, obunden av stenkolslagens i flera avseenden föråldrade uppläggning, välja ett för de ifrågasvarande mineralen särskilt avpassat regelsystem. Förberedelserna för en sådan lagstiftning lärer emellertid kräva väsentligt mycket längre tid än som ansetts stå till buds för den nu aktualiserade revisionen. I promemorian anmärkes i detta sammanhang, att malmutredningen för Norrbotten i sitt betänkande berört frågan om en brett upplagd översyn av den allmänna gruvrätten. Kommer en sådan till stånd, synes det enligt promemorian kunna övervägas, om icke bestämmelserna om salt-, olje- och gasfyndigheter i samband därmed bör underkastas en mera genomgripande omarbetning.

I dagens läge får man, anföres i promemorian, inskränka sig till att inom stenkolslagens ram vidtaga justeringar på de punkter, där behovet av nya eller ändrade bestämmelser gör sig särskilt starkt gällande. Några av dessa punkter har antytts i det föregående. Sålunda torde det böra göras möjligt att meddela koncession för allenast efterforskande och undersökning av sådana fyndigheter, varom nu är fråga. Det bör dock vara Kungl. Maj:t obetaget även framdeles att redan från början meddela koncessioner, som avser rätt såväl att prospektera efter salt, olja eller gas som att bearbeta och tillgodogöra sig fyndigheter av dessa mineral. Vidare bör enligt promemorian koncessionsområdet med hänsyn främst till behovet under prospekteringskedet kunna göras större än som nu är tillåtet, varjämte reglerna om arbetsskyldigheten bör omarbetas. Vid översynen bör man enligt uttalande i promemorian även uppmärksamma, att ansökningsförfarandet till följd av lagens nuvarande krav på fastighetsförteckning och detaljerade kartor över koncessionsområdet blir kostsamt och i varje fall för rena undersökningsarbeten onödigt omständligt samt att föreskriften i 11 § stenkolslagen om säkerhet för skadeersättningar kan bli mycket betungande för en innehavare av koncession, som omfattar stor areal. Samtidigt bör vissa andra ändringar vidtagas i stenkolslagen, bl. a. i några av dess straffbestämmelser.

Det nära geologiska sambandet mellan salt- och oljefyndigheter har vid upprättandet av det lagförslag, som fogats vid promemorian, i så måtto beaktats, att hinder enligt förslaget icke skall möta mot meddelande av likalydande bestämmelser beträffande fyndigheter av båda slagen.

Yttrandena

De allmänna synpunkter på förslaget i departementspromemorian som framförts vid remissbehandlingen går genomgående i en för förslaget gynnsam riktning. Remissinstanserna lämnar sålunda förslaget utan erinran eller tillstyrker det i princip. På skilda håll föreslås dock ändringar eller jämkningar i vissa avseenden.

Kammarkollegiet har ingen väsentlig erinran mot förslaget. Detta synes genomgående välgrundat och bör enligt kollegiet genomföras utan dröjsmål.

Förslaget synes *lantmäteristyrelsen* i huvudsak avse sådana ändringar i reglerna om koncession, som är ägnade att främja en efter moderna prin-

ciper upplagd prospektering efter och bearbetning av salt-, olje- och gasfyndigheter. Behovet av sådana åtgärder synes enligt vad som framgår av promemorian vara uppenbart. Styrelsen ifrågasätter emellertid om icke i samband därmed jämväl frågan om skydd för grundvattenföroreningar borde närmare undersökas med hänsyn till grundvattenförekomsternas vitala betydelse och de risker för sådana som utvinning av speciellt olja kan medföra.

Bergmästarämbetet i södra distriktet finner de förslag till lagändringar som lagts fram praktiska och ändamålsenliga och ansluter sig till dem i princip. Även *bergmästarämbetet i västra distriktet* tillstyrker förslaget, som synes ämbetet väl motiverat och genomtänkt.

Svenska gasverksföreningen som även förordar förslaget framhåller, att bearbetning av i första hand naturgas- och råoljefyndigheter utvecklats starkt i vissa länder, sedan den svenska stenkolslagens tillkomst år 1886. Även om lagen efter hand utvidgats till att omfatta även salt- samt gas- och oljefyndigheter, ifrågasätter föreningen, om icke frågan om förutsättningarna för en särskild lagstiftning beträffande efterforskning, undersökning och bearbetning av sådana fyndigheter bör utredas närmare i samband med en översyn av lagstiftningen för andra likartade områden, exempelvis den allmänna gruvrätten. Då emellertid en helt ny lagstiftning på förevarande område kräver lång tid och det är önskvärt att vissa av lagstiftningsåtgärderna vidtages med det snaraste, bör ett beslut om sådan utredning på intet sätt tillåtas medföra, att den nu föreslagna revisionen av stenkolslagen försenas. I samma riktning uttalar sig *Sveriges lantbruksförbund*. Förbundet anser sålunda behovet av ändrade lagregler på förevarande rättsområde vara väldokumenterat. Lämpligast hade måhända varit, om ändringar kunnat ske i samband med en översyn av den allmänna gruvrätten. Nu föreslagna partiella ändringar avser emellertid frågor, där aktualitetskravet gör sig med särskild styrka gällande, varför förbundet vill tillstyrka att dessa särbehandlas.

I sitt nyssberörda yttrande tager *kammarkollegiet* upp ett spørsmål, som icke behandlats i departementspromemorian, nämligen frågan om utvinning från vattentäckt område av mineral som avses i stenkolslagen. Härom anför kollegiet följande.

För modern teknik erbjuder det inga större svårigheter att utvinna olja från fyndigheter belägna under grunda havsområden. Då vattnets djup utanför den del av Skåne, som möjligen är oljeförande, mestadels är tämligen ringa, kan det därför tänkas att intresse framkommer för oljeborrningar i detta vattenområde. Det må anmärkas att skeppsredaren A. P. Møller, Köpenhamn, och vissa av honom ledda aktiebolag den 8 juli 1962 erhållit koncession med ensamrätt till stenkols- och oljeutvinning m. m. »overalt i Danmarks undergrund, så langt dansk højhedsret ved bevillingens givelse rækker, bortset fra Færøerne og Grønland» samt att koncessionsområde torde innefatta även allt danskt territorialvatten.

Med hänsyn till berörda förhållanden synes vara skäl att något överväga vad som är svensk rätt i avseende å utvinning från vattentäckt område av mineral, som avses i stenkolslagen. Då emellertid kammarkollegiet till full-

görande av lämnat uppdrag (jfr prot. över justitiedep. ärenden den 5 juni 1953) avser att under detta år underställa Kungl. Maj:t förslag till lagstiftning om allmänt vattenområde, får kollegiet i nu förevarande sammanhang inskränka sig till några korta anmärkningar.

Ordalagen i de fem ursprungliga kapitlen i stenkolslagen giver ingen anledning antaga att man vid lagens tillkomst skulle räknat med möjligheten av att koncessionsområde skulle omfatta mark under havet. I vart fall är bestämmelserna om område för arbete i dagen — se särskilt 12 § 1 mom. — sådana att det uppenbarligen förutsattes att dylikt område ej är vattentäckt. Å andra sidan lägger lagtexten ej bestämt hinder mot att utmål så utlägges, att det skjuter utanför strandkanten. Gruvdrift i Sverige under vattentäckt område är ju icke heller en okänd företeelse.

Enligt kammarkollegiets mening möter ej hinder mot att koncessionsområde så bestämmas att det omfattar även område i havet, som hör till fastighet.

Däremot anser kollegiet önskvärt att koncession enligt stenkolslagen ej får omfatta allmänt vattenområde förr än den lagstiftning, vartill kollegiet har att utarbeta förslag, kommit till stånd.

Än mindre önskvärt är enligt kollegiets bedömande att de saltsjöområden, som vid tillämpning av 1958 års Genèvekonvention om den s. k. kontinentalhyllan skulle i exploateringshänseende ligga under svensk suveränitet, omedelbart indrages i verksamhet för oljeutvinning. Kollegiets blivande lagförslag om allmänt vattenområde måste utarbetas mot bakgrunden av den maritima folkrätt, som kodifierats eller tillskapats genom de fyra konventioner som antogs i Genève år 1958. Tills vidare synes från svensk sida icke annat behöva eller böra komma i fråga än att, därest initiativ till oljeutvinning inom berörda område framträder, på lämpligt sätt klargöres att vederbörande har att räkna med att rättsliga hinder mot företagets fullföljande kan komma att föreligga i tämligen snar framtid.

Departementschefen

De nuvarande bestämmelserna om eftersökande och bearbetning av salt-, olje- och gasfyndigheter, vilka såsom förut berörts är intagna i stenkolslagen, har ansetts vara behäftade med brister i olika hänseenden. Den viktigaste anmärkningen går ut på att de icke medger en efter moderna metoder bedriven prospekteringsverksamhet. Denna anmärkning synes mig vara befogad. Stenkolslagen som, tillkommen redan år 1886, är en av de äldre lagarna i sitt slag i Europa framstår i sin helhet såsom tämligen föråldrad såväl till sin allmänna uppläggning som med avseende på ett flertal detaljer. Detta förhållande torde vara särskilt olägligt, när det gäller att efterforska och nyttiggöra salt-, olje- och gasfyndigheter. En revision av stenkolslagens bestämmelser om sådana fyndigheter bör därför komma till stånd.

Såsom anförts i den promemoria i ämnet, som upprättats inom justitiedepartementet, skulle det i och för sig vara motiverat att — på sätt redan tidigare skett i fråga om reglerna om uranfyndigheter — ur stenkolslagen bryta ut reglerna om salt-, olje- och gasfyndigheter och intaga dem i en särskild lag. Med hänsyn till att det ansetts önskvärt att snabbt genomföra vissa lagändringar på ifrågavarande område, ett önskemål som betonats även under remissbehandlingen av promemorian, torde dock en sådan mera ge-

nomgripande revision knappast kunna komma i fråga med omedelbar verkan. Vidtages vissa mindre genomgripande lagändringar nu, utesluter detta emellertid icke att en mera omfattande revision av bestämmelserna bör kunna övervägas vid ett senare tillfälle. Jag vill i detta sammanhang erinra om att jag såsom i annat sammanhang anmärkts ämnar hemställa om bemyndigande att tillkalla särskilda sakkunniga för en grundlig översyn av den nu gällande gruvlagen. Vid denna torde bl. a. få prövas, om det inmutningsförfarande, som nu är föreskrivet i gruvlagen, bör ersättas med ett koncessionsförfarande. I samband med denna prövning läser det visa sig erforderligt att till övervägande upptaga också frågan om behovet av en grundlig reformering på stenkolslagens område.

Det förslag, som framlagts i departementspromemorian, avser vissa punktvisa justeringar i stenkolslagens bestämmelser, främst dem som gäller efterforskande och bearbetning av salt-, olje- och gasfyndigheter. Syftet med ändringarna är att förbättra de rättsliga förutsättningarna för sådana åtgärder. Förslaget har i det stora hela hälsats med tillfredsställelse i de yttranden som avgivits över promemorian och synes mig vara väl ägnat att läggas till grund för det fortsatta lagstiftningsarbetet på området. I enlighet med vad i promemorian förordats bör sålunda möjligheter, som nu icke står till buds, öppnas att begränsa koncession avseende salt, olja eller gas till att avse allenast efterforskande och undersökning av dylik fyndighet och, i samband med sådan begränsning, till att gälla under viss, särskilt angiven tid. Vidare bör koncessionsområdena för dessa fyndigheter göras större än som är tillåtet enligt gällande föreskrifter. Stenkolslagens regler om arbetsskyldighet bör icke tillämpas å de koncessioner, om vilka nu är fråga. De bör ersättas med mera allmänt hållna bestämmelser om befogenhet för Kungl. Maj:t att meddela föreskrifter beträffande undersökningsarbeten, som koncessionsinnehavaren skall ha att utföra för att den rätt som grundas på koncessionen skall bestå. En annan icke oväsentlig punkt, där en lagändring med hänsyn till nuvarande bestämmelsers stränghet framstår som påkallad, avser föreskrifterna om koncessionssökandens skyldighet att i koncessionsärendet förebringa fastighetsförteckning och karta över det område ansökningen avser. De lagändringar, som i detta och övriga hänseenden förordas i promemorian, synes böra genomföras i huvudsaklig överensstämmelse med förslaget.

Med anledning av vad i ett remissyttrande framhållits om risken för grundvattenföroreningar genom utvinning av speciellt olja vill jag framhålla, att koncessionsinnehavare redan enligt gällande lagstiftning läser vara skyldig att beakta denna risk och iakttaga de försiktighetsmått, som skäligen föranledes av omständigheterna (se 2 kap. 58 § vattenlagen ävensom SOU 1960: 38, vari en skärpning av ifrågavarande bestämmelse föreslagits).

Såsom framgår av den föregående redogörelsen har kammarkollegiet i sitt remissyttrande kommit in på frågan om rätten till utvinning från vattentäckt område av mineral som avses i stenkolslagen. Till denna fråga är jag icke beredd att taga ståndpunkt nu. Anledning torde finnas att återkomma därtill

i samband med behandlingen av det förslag till lagstiftning om äganderätten till de allmänna vattenområdena, som kollegiet genom beslut av Kungl. Maj:t den 5 juni 1953 fått i uppdrag att framlägga, ävensom vid prövningen framdeles av fråga om ett godkännande från svensk sida av 1958 års Genèvekonvention angående kontinentalsockeln.

Utöver den i departementspromemorian behandlade frågan om ändrad lagstiftning angående eftersökande och bearbetning av salt-, olje- och gasfyndigheter m. m. behandlas, såsom jag inledningsvis anmärkt, i förevarande sammanhang också en framställning från kommerskollegium angående vissa frågor, som berör såväl stenkolslagen som gruvlagen och uranlagen utan att dock äga samband med de ändringar i förstnämnda lag, som förordats i departementspromemorian. Samtidigt har jag, såsom ävenledes tidigare har berörts, till behandling upptagit den av malmutredningen för Norrbotten väckta frågan om ändring i gruvlagens regler om byggnad, tomtplats och trädgård såsom inmutningshinder, en fråga som icke heller den har direkt samband med förslagen i promemorian.

Dessa ändringsförslag liksom förslagen i departementspromemorian behandlas närmare i den speciella motivering som lämnas i det följande.

IV. De särskilda lagförslagen

Förslaget till lag om ändring i lagen den 28 maj 1886 (nr 46) angående stenkolsfyndigheter m. m.

2 §.

I denna paragraf, vilken bl. a. innehåller föreskrift om de uppgifter som skall lämnas i koncessionsansökning, har kommerskollegium föreslagit en ändring. Här om må hänvisas till vad som anföres i det följande beträffande en motsvarande ändring i 6 § 2 mom. gruvlagen.

7 §.

Departementspromemorian. I departementspromemorian framhålles, att den som upptäckt en nyttig fyndighet enligt vår gruvlagstiftning av ålder varit berättigad att få en belöning för detta. I förevarande paragraf behandlas det fall, att flera söker koncession och den som visar sig ha upptäckt fyndigheten får träda tillbaka för annan. Den som får koncessionen skall då utge skäligen gottgörelse för fyndigheten. Gottgörelsen torde böra omfatta dels ersättning för upptäckarens kostnader för upptäckten, däri givetvis inbegripet beräknad kostnad för den egna arbetsinsatsen, och dels något slag av »hittelön», beräknad med beaktande av fyndighetens värde (jfr prop. 1960: 160 s. 124). Vidare stadgas i paragrafen, att gottgörelsens belopp skall bestämmas i koncessionen. Då det emellertid torde vara mycket svårt att utan en noggrann undersökning av fyndigheten bestämma dennas värde och en sådan undersökning sällan torde ha utförts redan innan koncessionsfrågan löses, synes det enligt vad som anföres i promemorian vara mindre lämpligt

att kräva ett avgörande i ersättningsfrågan på detta tidiga stadium och därigenom riskera en försening av beslutet om koncessionen. Ifrågavarande bestämmelse föreslås på grund härav skola utgå. Träffar parterna uppgörelse rörande ersättningen innan koncessionen meddelas, kan det emellertid vara lämpligt att ersättningsbeloppet utsättes i koncessionen. Någon uttrycklig föreskrift härom torde dock ej vara påkallad.

Yttrandena. *Bergmästarämbetet i östra distriktet anmärker*, att förevarande paragraf genom sin utformning verkar direkt hämmande på den privata prospekteringsverksamheten och att därför klarare regler borde införas i lagtexten om en upptäckares rätt till fyndighet. Sålunda bör enligt ämbetets mening föreskrivas, att upptäckaren skall ha företrädesrätt, om han förutom att han visar sig ha upptäckt fyndigheten även kan visa sig uppfylla lagens förutsättningar.

Länsstyrelsen i Gotlands län förklarar sig inse, att den nuvarande formuleringen av lagrummet kan tänkas medföra en icke önskvärd försening av beslut om en angelägen koncession. En uppmjukning av stadgandet anser länsstyrelsen därför påkallad. Om såsom föreslagits de avslutande orden i paragrafen d. v. s. orden »vars belopp i koncessionen bestämmes» endast skulle utgå, skulle emellertid, såvitt länsstyrelsen kan finna, följderna bli att prövningen av den rätt till gottgörelse, som lagrummet tillerkänner upptäckaren, i händelse av bristande åsämjande skulle ankomma på domstol, en konsekvens som knappast kan vara avsedd och ej heller lämplig. Vid sådant förhållande synes det vara att föredraga, att de ord som föreslås böra utgå ersättas med orden »vars belopp bestämmes av Konungen». Ett sådant stadgande skulle enligt länsstyrelsens mening icke äventyra upptäckarens rätt att inom skälig tid utfå sin gottgörelse, samtidigt som det skulle stå i god överensstämmelse med promemorians allmänna tendens att i koncessionsfrågor lämna större utrymme åt ett obundet lämplighetsbedömande i det särskilda fallet.

Sveriges lantbruksförbund anser motivet för den i departementspromemorian förordade ändringen i denna paragraf betydelsefullt men betonar samtidigt, att man icke helt kan se bort ifrån, att upptäckare av en fyndighet kan ha gjort i relation till sina ekonomiska förhållanden högst betydande kapitalinvesteringar i t. ex. fyndighetsanalyser och annat. Med den föreslagna lagändringen lämnas upptäckaren i relativ ovisshet, när och till vilket belopp ersättning kan komma att utgå till honom. Detta måste enligt förbundets mening betecknas som föga tillfredsställande. Det torde därför förtjäna övervägas, huruvida icke redan då koncession lämnas bör bestämmas viss ersättning till upptäckaren, ehuru den honom tillkommande ersättningen till sin definitiva omfattning bestämmes först senare. Förbundet anmärker i sammanhanget, att en regel med nyss antydd innebörd till sin principiella karaktär väl ansluter till vad som finnes föreskrivet i 38 § expropriationslagen för där avsedda fall.

Mot den föreslagna lagtextens avfallning riktas en anmärkning av *kam-*

markkollegiet. Med ändringen lärer avses, anmärker kollegiet, att ersättning åt upptäckare skall bestämmas ej av Kungl. Maj:t utan i första hand genom överenskommelse och i andra hand, om överenskommelse ej uppnås, genom skiljemän eller domstol. Av den föreslagna lagtexten anser kollegiet det icke tydligt framgå, att Kungl. Maj:t skall vara skild från denna uppgift. Lagtexten synes kunna förtydligas genom att ersättningsbestämmelsen — på sätt skett i 45 § uranlagen — göres till ett fristående stadgande.

Departementschefen. Några ändrade grunder för att skilja mellan flera koncessionssökande är jag icke beredd att föreslå. Liksom hittills bör således Kungl. Maj:t kunna, oberoende av tidsprioriteten, bestämma vilken av sökandena, vare sig de är jordägare, upptäckare eller andra, som skall äga företräde. Får annan än upptäckaren koncession, bör upptäckaren även framdeles vara berättigad till ersättning enligt samma regler som nu gäller. En ny ordning för ersättningsbestämmande synes dock önskvärd. Vad i detta hänseende förordats i departementspromemorian innebär, att ersättningsfrågan, om överenskommelse icke träffas, får avgöras av domstol eller skiljemän, varigenom den risk för försening av koncessionsfrågans avgörande, som nuvarande regler innebär, faller bort. Vid remissbehandlingen har icke från något håll bestritts, att en ändring är önskvärd, men däremot har lämpligheten av den lösning som förordats i promemorian ifrågasatts i ett par yttranden. Bl. a. har gjorts gällande, att ersättningsfrågan jämväl i fortsättningen bör prövas av Kungl. Maj:t i administrativ ordning om än avgörandet icke träffas samtidigt som avgörandet i koncessionsfrågan. Den i departementspromemorian föreslagna ordningen för ersättningsfrågans behandling har emellertid redan accepterats i uranlagen för motsvarande situationer. Med hänsyn härtill anser jag mig böra biträda promemorians förslag på ifrågavarande punkt. Med anledning av vad som anförts i ett remissyttrande förordar jag emellertid den ändringen i förslaget, att ersättningsbestämmelsen skall upptagas såsom ett särskilt stycke i paragrafen.

11 §.

Såsom tidigare berörts åligger det koncessionsinnehavaren enligt 11 § i dess nu gällande lydelse att innan något arbete får påbörjas såsom pant för skada och intrång, som kan tillskyndas jordägare eller annan genom arbetet, hos länsstyrelsen nedsätta i penningar eller svenska statens eller allmänna hypoteksbankens obligationer 2 000 kronor samt därutöver, innan annat arbete än fyndighetens undersökning medelst borrhning får äga rum, ett belopp av 50 kronor för varje hektar av koncessionsområdet.

Departementspromemorian. Den något ålderdomliga bestämmelsen i 11 § är enligt vad i departementspromemorian uttalas mindre lämplig när fråga är om koncession för eftersökande och bearbetning av olje- och gasfyndigheter. Bearbetningen av dylika fyndigheter lär knappast medföra skador

som är så mycket mera omfattande än skador till följd av eftersöknings- och undersökningsarbetena att en betydande skärpning av kravet på säkerhet under bearbetningsskedet kan anses motiverad. (Jfr betänkande och förslag till stadga angående eftersökande och bearbetande av stenkolsfyndigheter, avgivna den 13 juni 1885 av därtill förordnade kommitterade, s. 55). Av större vikt i sammanhanget är emellertid enligt promemorian, att nuvarande bestämmelser kan leda till onödigt betungande förpliktelser för koncessionsinnehavaren, om stora koncessionsområden skapas. Med hänsyn härtill har i det vid promemorian fogade förslaget under 11 § upptagits en ny bestämmelse, delvis avfattad efter mönster av motsvarande föreskrifter i expropriations- och vattenlagarna. Enligt den föreslagna lydelsen blir koncessionsinnehavaren skyldig att, innan han får utföra arbete inom koncessionsområdet, ställa pant eller borgen för skadeersättningar till följd av arbetet. Något belopp för säkerheten har ej angivits i den föreslagna bestämmelsen. Däremot skall det enligt denna som regel ankomma på länsstyrelsen att pröva säkerheten. Prövning skall kunna underlåtas endast om säkerheten är godkänd av den, till vars förmån den ställes. Eftersom kretsen av de ersättningsberättigade sällan torde kunna bestämmas på förhand, lär det enligt vad i promemorian uttalas endast undantagsvis vara möjligt att inhämta godkännande av säkerheten från sakägarsidan.

Departementschefen. Förslaget i departementspromemorian ger ej anledning till erinran. Paragrafen bör sålunda ändras i överensstämmelse med förslaget.

20 §.

Beträffande denna paragraf erfordras vissa ändringar av redaktionell natur, föranledda av ändringen i 11 §.

21 §.

Sedan ett år förflutit från koncessionens upphörande, äger enligt andra stycket i förevarande paragraf den som innehaft koncessionen att återbekomma så stor del av det enligt 11 § nedsatta beloppet som icke motsvarar anspråk på ersättningsskyldighet, varom tvist då kan vara anhängig. Enligt paragrafens fjärde stycke skall motsvarande gälla i det fall att koncessionsinnehavaren medgives att avstå från en del av koncessionsområdet.

Departementspromemorian. Enligt det vid departementspromemorian fogade förslaget skall, som konsekvens av den föreslagna ändringen i 11 §, det fjärde stycket i förevarande paragraf utgå och bestämmelsen i andra stycket om rätt för den som innehaft koncession att återbekomma en del av nedsatt belopp ersättas med ett stadgande om rätt att efter ett år från koncessionens upphörande återfå den enligt 11 § ställda säkerheten under förutsättning att alla tvister om dittills anhängiggjorda anspråk på ersättning visas ha blivit slutligen avgjorda.

Yttrandena. *Kommerskollegium* anmärker, att det enligt kollegiets mening är skäligt att koncessionsinnehavaren får behålla möjligheten att återbekomma viss del av den enligt 11 § ställda säkerheten under nu gällande förutsättning. Kollegium föreslår därför att i förevarande paragraf skall stadgas rätt att återbekomma så stor del av den enligt 11 § ställda säkerheten som icke motsvarar anspråk på ersättningsskyldighet, varom tvist då kan vara anhängig.

Departementschefen. Paragrafen synes böra avfattas i enlighet med det förslag som upptagits i promemorian. Det av kommerskollegium i dess remissvar framförda önskemålet om rätt för den som innehaft koncession att — fastän alla ersättningsfrågor icke blivit avgjorda — efter viss tid återfå en del av den ställda säkerheten torde kunna tillgodoses inom ramen för stadgandet i förslagets 11 § om skyldighet för länsstyrelsen att pröva säkerhet, som ej är godkänd av den till vars förmån den ställes.

33 och 35 §§.

Departementspromemorian. De i 33 § andra stycket och 35 § angivna förseelserna skall enligt lagrummens lydelse medföra böter från och med 10 till och med 500 kronor. På grund av föreskrift i särskilda böteslagen den 24 september 1931, varigenom nämnda bötessatser upphörde att äga tillämpning, skall i dessa fall dagsböter ådömas. Den i 25 kap. 1 § andra stycket brottsbalken upptagna bestämmelsen att böter skall ådömas omedelbart i penningar, om visst högsta belopp ej över 500 kronor är utsatt för böterna, är ej avsedd att medföra att böter enligt bl. a. förevarande paragrafer skall ådömas omedelbart i penningar (jfr prop. 1962: 10 s. C 224). De skall alltså fortfarande ådömas i dagsböter. För att förebygga misstag i detta hänseende torde enligt vad i departementspromemorian anförts lydelsen av paragraferna böra ändras.

Departementschefen. Vad i departementspromemorian föreslagits i detta hänseende ger ej anledning till erinran, varför paragraferna bör ändras på sätt föreslagits.

49 §.

Denna paragraf inleder de bestämmelser i lagen, som handlar enbart om saltfyndigheter. I första stycket upptages huvudbestämmelsen, enligt vilken det kräves koncession av Kungl. Maj:t för att få eftersöka och bearbeta fyndighet för tekniskt utvinnande av salt. Paragrafens andra stycke innehåller definitionen på begreppet saltfyndighet.

Departementspromemorian. Paragrafens första stycke bör enligt förslaget i departementspromemorian kompletteras med stadgandet att koncession må begränsas till att avse allenast eftersökande och undersökning av fyndighet. Även en bestämmelse om begränsning av giltighetstiden för kon-

cession föreslås skola upptagas i samma stycke. Härom anföres i departementspromemorian:

Stenkolslagen innehåller icke några regler beträffande giltighetstiden för koncession. Det torde förutsättas, att koncession gäller utan någon begränsning i tiden intill dess koncessionsinnehavaren uppgivit sig vilja frånträda koncessionen eller denna på grund av innehavarens försummelse att fullgöra föreskriven arbetskyldighet förklarats förverkad. Förslaget intager samma ståndpunkt såväl i fråga om koncessioner vilka avser både eftersökande och bearbetning av saltfyndighet som beträffande bearbetningskoncession till sådan fyndighet. När det gäller koncession, som endast avser eftersökande och undersökning av saltfyndighet, har det emellertid med hänsyn till såväl det allmännas som enskildas intressen ansetts önskvärt att kunna begränsa giltighetstiden.

I anslutning till det sagda beröres i promemorian också frågan huruvida den som fått koncession avseende eftersökande och undersökning av en fyndighet bör äga företräde till erhållande av bearbetningskoncession. Härvid hänvisas till 7 §, vari återfinnes, förutom den i det föregående behandlade ersättningsbestämmelsen, föreskriften att Kungl. Maj:t, om flera söker koncession på samma område, oberoende av tiden då ansökningsinlämningen kommit bestämmer vilken av sökandena, vare sig de är jordägare, upptäckare eller andra, som skall äga företräde till koncessionen. Ehuru 7 § är utformad med hänsyn till ett enhetligt koncessionssystem, synes den enligt vad i promemorian anföres vara väl ägnad att tillämpas även i de fall, då man delat upp koncessionen. Det ligger visserligen i sakens natur, framhålles det, att innehavaren av en koncession avseende eftersökande och undersökning ligger närmast till att erhålla också bearbetningskoncessionen under förutsättning att han uppfyller lagens förutsättningar, d. v. s. om han kan utnyttja fyndigheten till gagn för orten och det allmänna. För att syftet med koncessionssystemet skall kunna nås till fullo bör enligt promemorian Kungl. Maj:t icke desto mindre vid sitt val vara obunden av lagbestämmelser. I det fall att olika innehavare av koncession avseende eftersökande och undersökning inom närbelägna områden skulle envar inom sitt område påträffa samma mineralförekomst, skulle för övrigt en regel om företrädesrätt för innehavare av koncession av sistnämnt slag lätt kunna föranleda besvärande komplikationer, i synnerhet om fyndigheten innehåller flytande mineral. Mot en diskretionär prövningsrätt för Kungl. Maj:t kan måhända anföras, att den skulle inverka hämmande på prospekteringsverksamheten. De erfarenheter man har av uranlagstiftningens inverkan i detta hänseende anses i promemorian emellertid icke tyda på, att så skulle vara förhållandet. Därtill kommer, att regeln i 7 § om ersättning åt upptäckaren, vilken självfallet blir tillämplig i förevarande situation, erbjuder innehavare av koncession avseende eftersökande och undersökning en tillfredsställande garanti mot ekonomiska förluster till följd av att annan än han själv får bearbetningskoncessionen.

Två nya stycken bör enligt vad som anföres i departementspromemorian

tillfogas förevarande paragraf. Rörande de bestämmelser, som bör upptagas i dessa stycken, anföres i promemorian följande.

Som tidigare anmärkts bör en revision av lagstiftningen om salt-, olje- och gasfyndigheter även omfatta gällande regler angående arbetskyldigheten, vilka i fråga om saltfyndigheter helt och beträffande olje- och gasfyndigheter delvis överensstämmer med de för stenkolsfyndigheter gällande reglerna. Anledningen härtill är att dessa bestämmelser i vissa fall — särskilt när fråga är om koncessioner för stora områden — kan leda till onödigt betungande arbetskyldighet för koncessionsinnehavaren samtidigt som de icke tillfredsställer krav från det allmännas sida på en geologiskt-tekniskt lämpligt upplagd undersökning av koncessionsområdet. Ifrågasvarande bestämmelser bör därför icke längre tillämpas på koncessioner av det slag som här avses. Det synes lämpligare att låta Kungl. Maj:t bestämma vad koncessionsinnehavaren skall iakttaga i fråga om den omfattning, vari fyndigheter skall eftersökas och undersökas, för att han ej skall förlora koncessionsrätten. Föreskrift härom har, såvitt gäller koncessioner avseende saltfyndigheter, intagits i ett nytt *tredje stycke* av förevarande paragraf. Därå har även uttryckligen fastslagits, att Kungl. Maj:t kan meddela ändrade dylika bestämmelser efter det koncession meddelats.

I ett *fjärde stycke* av 49 § har fastslagits, att Kungl. Maj:t må återkalla koncession, om synnerliga skäl är därtill. Vederbörlig hänsyn till koncessionsinnehavaren kräver, att möjligheten att återkalla en koncession utnyttjas med mycket stor försiktighet och i allmänhet endast i sådana fall, då koncessionsinnehavaren utövar sina rättigheter på ett sätt som visar likgiltighet för allmänna eller enskilda intressen eller då han vägrar att avstå från sin rätt enligt koncessionen, oaktat han icke utnyttjat denna under längre tid. Bestämmelsen torde även vara motiverad av beredskapsskäl.

Yttrandena. I några av remissyttrandena yrkas, att innehavaren av undersökningskoncession skall tillerkännas företrädesrätt till erhållande av bearbetningskoncession. *Svenska gruvföreningen* framhåller sålunda, att även om det enligt förslaget ligger i sakens natur, att innehavare av en undersökningskoncession ligger närmast till att erhålla en bearbetningskoncession, synes denna tanke böra komma till ett otvetydigt uttryck. Ett eftersökande av olja kräver stora kapitalinsatser, vilket medför, att den som erhållit undersökningskoncession måste vara förvissad om att han, om han uppfyllt villkoren i undersökningskoncessionen, skall äga rätt att även erhålla bearbetningskoncession. Skulle tveksamhet föreligga i detta avseende, måste detta enligt föreningens mening inverka hämmande på prospekteringsverksamheten. Att såsom skett draga en parallell med uranlagstiftningen i detta hänseende synes föreningen icke vara riktigt, eftersom man helt saknar erfarenhet av uranlagstiftningens inverkan i detta hänseende. Det föreligger enligt föreningen emellertid dessutom en väsentlig skillnad mellan eftersökande av uran och eftersökande av olja. Den förra verksamheten kräver nämligen icke nämnvärt geologiskt eller tekniskt kunnande och kan utföras med enkla medel och med ringa kapitalinsatser. Eftersökande av olja kräver däremot tillgång till speciell geologisk expertis och prospekteringsorganisation samt omfattande borrhningsarbeten för mycket stora kostnader. Med hänsyn härtill och ur rättssäkerhetssynpunkt framstår det för föreningen som ett oavvis-

ligt krav, att det med full tydlighet klargöres helst i texten och i varje fall i motiven, att den som erhållit undersökningskoncession skall ha företräde framför annan att erhålla bearbetningskoncession, om han uppfyllt villkoren i undersökningskoncessionen och i övrigt icke några omständigheter inträffat, som måste anses utgöra hinder för ett behörigt utnyttjande av bearbetningskoncessionen. *Sveriges industriförbund* biträder de synpunkter, som framförts av Svenska gruvföreningen. *Svenska gasverksföreningen* uttalar, att det i europeiska länder som regel göres åtskillnad mellan bestämmelser för erhållande av koncession för undersökning och för bearbetning. Det är också regel att — med hänsyn till det kostnadskrävande och omfattande arbete som är förenat med prospekteringsverksamheten — den som erhållit koncession för undersökning även har företräde till utnyttjande av de resultat som undersökningen ger. Mot bakgrunden härav synes det föreningen skäligt att man även i vårt land ger samma företräde åt den som engagerat sig i prospekteringsverksamhet. Föreningen hemställer därför, att de föreslagna tilläggen till stenkolslagens bestämmelser kompletteras så, att innehavare av koncession avseende eftersökande och undersökning av gas-, olje- eller saltfyndighet, vilken innehavare sedermera ansöker om koncession för bearbetning av framkomna fyndigheter, obligatoriskt får företräde härtill framför andra. I samma riktning uttalar sig *Svenska petroleum institutet*. Med hänsyn till de kostnadskrävande anordningar och det omfattande arbete som måste nedläggas på prospektering synes det sålunda institutet som om den som erhållit undersökningstillstånd obligatoriskt borde äga företräde att utnyttja de resultat, som undersökningen kan ge. Om så icke blir fallet, förefaller det institutet mindre sannolikt, att önskvärda undersökningar och investeringar i hithörande verksamhet kommer till stånd.

SGU har i sitt remissyttrande tagit upp frågan om en komplettering av den definition på begreppet saltfyndighet, som lämnas i paragrafens andra stycke. SGU framhåller, att ämbetsverket vid sin prospektering efter olja och salt i Skåne funnit högprocentiga saltlösningar i riklig omfattning. Det kan förväntas att vid en fortsatt prospektering sådana nyfynd göres. Med hänsyn härtill och då nu ändringar i stenkolslagen är aktuella förordar SGU, att ifrågavarande lagrum omformuleras så, att redan av lagtexten otvetydigt framgår, att ett utnyttjande av saltfyndigheter i lösningar är underkastat koncessionstvång. Det må uppmärksammas, anför SGU, att man inom geologien med stensalt betecknar endast natriumklorid i fast form.

Vad beträffar det i departementspromemorian föreslagna tredje stycket i paragrafen anför *kommerskollegium* följande.

Det framgår av innehållet i promemorian, att därmed har avsetts att föreskriften i 8 § om arbetsskyldighet över huvud ej längre skall vara tillämplig. I denna fråga får kollegium som sin mening framhålla att bestämmelsen i 49 § tredje stycket är överflödigt och saknar praktisk betydelse såvitt angår undersökningskoncession. Den som ansökt om och erhållit sådan koncession kan normalt icke förväntas försumma att inom den medgivna tiden i eget intresse genomföra undersökning i den omfattning, som skäligen skulle

föreskrivas. För övrigt torde åtgärder för upphävande av dylik koncession icke hinna att genomföras inom det fåtal år sådan koncession får förutsättas komma att bli gällande. Det må erinras om att i uranlagen ej finnes någon motsvarande bestämmelse.

Vad härefter beträffar bearbetningskoncessioner är det otvivelaktigt ett allmänt intresse att koncessionsinnehavaren ej blott utvinner olja eller andra produkter utan även genomför undersökningar inom koncessionsområdet. Sådana undersökningar är emellertid av så stor betydelse för koncessionsinnehavaren, att han torde komma att utföra dem även utan särskild föreskrift. Det skulle dessutom bli svårt att i koncessionen närmare ange arten och omfattningen av de undersökningar som skulle krävas för koncessionsrättens upprätthållande. Enligt kollegii mening bör därför bestämmelser om eftersöknings- och undersökningsskyldighet normalt ej förekomma i koncessionen. Konungen bör dock ha rätt att föreskriva viss arbetskyldighet, när skäl därtill är, t. ex. när koncessionen gör intrång på andra särskilda rättigheter eller om koncessionsinnehavaren icke begagnar sin rätt på ett sätt som kan anses tillfredsställande ur allmänna synpunkter. Kollegium föreslår därför att 49 § tredje stycket ersättes med en bestämmelse av liknande innebörd som 31 § andra stycket uranlagen, förslagsvis enligt följande: »Konungen äger, när skäl äro därtill, vid meddelande av koncession eller senare, bestämma i vilken omfattning arbete skall bedrivas. Konungen kan sedermera meddela ändrade bestämmelser i detta hänseende.»

Kammarkollegiet framhåller, att den föreslagna nya bestämmelsen i 49 § tredje stycket om arbetsskyldighet begränsar möjligheten att föreskriva sådan skyldighet till eftersökning och undersökning. Kungl. Maj:t skall sålunda ej äga föreskriva arbetsskyldighet i form av brytning eller utvinning. Därest denna innebörd av lagtexten är avsedd och sålunda återkallande av koncession skall vara enda påtryckningsmedel mot passivitet i fråga om utnyttjande av känd fyndighet, synes detta förhållande enligt kollegiets mening böra klargöras genom motivuttalande. Är avsikten med förslaget ej denna, torde efter ordet »undersökas» böra inskjutas förslagsvis »eller arbetas».

Det i departementspromemorian föreslagna fjärde stycket av förevarande paragraf har berörts av *hovrätten över Skåne och Blekinge*. Hovrätten anför följande.

Enligt 49 § sista stycket i förslaget skall koncession som avser saltfyndighet kunna av Kungl. Maj:t återkallas, om synnerliga skäl därtill föreligger, och enligt 52 § skall samma regel gälla koncession som avser olje- eller gasfyndighet. Motiven anger att denna möjlighet bör utnyttjas med mycket stor försiktighet och i allmänhet endast i sådana fall då koncessionshavaren utövar sina rättigheter på ett sätt som visar likgiltighet för allmänna eller enskilda intressen eller då han vägrar att avstå från sin rätt enligt koncessionen, oaktat han icke utnyttjat denna under längre tid. Härjämte anges att bestämmelsen även är motiverad av beredskapsskäl.

Hovrätten vill erinra om att lagen redan innehåller detaljerade regler om förverkande av koncession genom försummelse från koncessionshavarens sida. Värdet av dessa regler blir illusoriskt om man därjämte möjliggör återkallelse av koncession i vissa likartade, ehuru icke närmare preciserade fall. Härtill kommer att den föreslagna bestämmelsen om återkallelse synes innebära att frågan om koncessionshavarens rätt till ersättning behandlas

på ett sätt som vid jämförelse med annan lagstiftning icke ter sig konsekvent. Det är rimligt och riktigt att koncessionshavaren icke har någon rätt till ersättning om koncessionen förverkas på grund av hans försummelse. Om däremot koncessionen återkallas i andra fall, t. ex. av beredskapsskäl, skulle han kunna lida en oberättigad förlust. Tages i stället anläggningen i anspråk enligt allmänna förfogandelagen, har koncessionshavaren rätt till ersättning.

Hovrätten vill föreslå att avstående av koncession utan ersättning behandlas såsom förverkande och att, i den mån lagens regler härom icke kan anses tillräckliga, dessa kompletteras samt att återkallelse av koncession i andra fall skall medföra rätt till ersättning.

Departementschefen. Förslaget i departementspromemorian att koncession skall kunna begränsas till att avse endast eftersökande av saltfyndighet — liksom av olje- och gasfyndighet — samt, i samband med dylik begränsning, till att gälla under viss tid har genomgående lämnats utan erinran vid remissbehandlingen. Såsom i det föregående berörts kan jag för egen del biträda förslaget i denna del. Föreskrifter om dessa begränsningsmöjligheter bör i överensstämmelse med vad som föreslagits i promemorian meddelas i första stycket av förevarande paragraf.

Enligt förslaget skall Kungl. Maj:t icke vara bunden av särskild lagbestämmelse att till innehavare av bearbetningskoncession för en fyndighet utse den som innehar koncession avseende eftersökande och undersökning av samma fyndighet. Samtidigt har emellertid framhållits i promemorian, att det ligger i sakens natur att innehavare av koncession som sist nämnts ligger närmast till att erhålla också bearbetningskoncessionen under förutsättning att han uppfyller lagens förutsättningar, d. v. s. om han kan utnyttja fyndigheten till gagn för orten och det allmänna. I ett par remissyttranden har emellertid som förut nämnts förordats, att man här liksom i flera andra europeiska länder skulle stimulera prospekteringsverksamheten genom att ge obligatoriskt företräde för den som tidigare fått koncession avseende eftersökande och undersökning att utnyttja de resultat som hans undersökning kan ge. För egen del är jag närmast beredd att biträda den ståndpunkt, som intagits i departementspromemorian. För en sådan lösning talar, att man därigenom skulle vinna god överensstämmelse med motsvarande bestämmelse i uranlagen (se 29 § nämnda lag). Att frånvaron av en föreskrift i lagen om obligatoriskt företräde skulle hämma prospekteringsviljan synes mig icke vara att befara. Regeln i 7 § om ersättning åt uppläckare av fyndighet är ägnad att motverka olägenheter i detta hänseende. I sammanhanget måste också följande omständigheter beaktas. Även om innehavaren av en koncession avseende eftersökande och undersökning icke i lagen uttryckligen tillerkänts företrädesrätt till bearbetningskoncessionen, bör hans intresse i koncessionsärendet enligt min mening vinna synnerligt beaktande. Bearbetningskoncessionen bör sålunda som regel tillfalla honom, om han genomfört eftersöknings- och undersökningsarbetena på ett sätt som ur det allmännas synvinkel framstår som förtjänstfullt och han tillika bedömes äga förutsättning att exploatera fyn-

digheten till gagn för orten och det allmänna, vari bl. a. torde ligga att han skall ha nödiga resurser för att utföra det arbete som avses med koncessionen. Självfallet måste det dock finnas möjlighet att lämna koncessionen till innehavaren av koncession på ett närbeläget område, om det ur allmän synpunkt är fördelaktigt att båda koncessionerna innehas av samma person eller företag. Jag vill dessutom i detta sammanhang betona, att jag anser det angeläget att de synpunkter som skall beaktas i ärende om bearbetningskoncession i möjlig mån beaktas redan vid prövningen av ansökning om koncession avseende eftersökande och undersökning. Häri- genom vinnes uppenbarligen att sökanden, sedan hans ansökning beviljats, med större säkerhet kan påräkna att komma i åtnjutande jämväl av bearbetningskoncession, om fråga därom skulle bli aktuell. Dock måste man uppmärksamma den särställning som intages av dem vilka bedriver prospekteringsarbete i avsikt icke att själva exploatera eventuella fynd utan att mot ersättning tillhandahålla annan fynden. I sådana fall kan det icke gärna komma i fråga att redan i samband med den första koncessionsprövningen försöka bedöma sökandens kvalifikationer att få bearbetningskoncession. (Jfr prop. 1960: 160 s. 83.)

Som tidigare anmärkts framgår otvetydigt av förarbetena till 49 § att lagens bestämmelser äger tillämpning på saltfyndigheter, vare sig saltet förekommer i fast eller flytande form. Med hänsyn härtill torde det icke vara nödvändigt att i enlighet med ett vid remissbehandlingen framlagt förslag komplettera paragrafens andra stycke med en särskild föreskrift om att ett utnyttjande av saltfyndigheter i lösningar är underkastat koncessionstvång.

Jag delar den i departementspromemorian uttalade uppfattningen, att gällande bestämmelser om arbetsskyldighet såvitt dessa avser salt-, olje- och gaskoncessioner kan leda till onödigt betungande åligganden för koncessionsinnehavarna samtidigt som de icke tillfredsställer kraven från det allmännas sida på en geologiskt-tekniskt lämpligt upplagd undersökning av koncessionsområdet. De bör därför upphävas såvitt avser koncession för de nämnda mineralen och ersättas med regler som ger utrymme för ett fritt lämplighetsbedömande i det särskilda fallet.

Enligt förslaget i departementspromemorian skall Kungl. Maj:t vid meddelande av koncession bestämma, i vilken omfattning fyndigheter skall eftersökas och undersökas för att den rätt som grundas på koncessionen skall bestå, med rätt för Kungl. Maj:t att senare meddela ändrade bestämmelser i detta hänseende. Mot detta förslag, som alltså icke innefattar befogenhet för Kungl. Maj:t att föreskriva skyldighet för koncessionsinnehavare att bearbeta en fyndighet, har kommerskollegium i sitt remissyttrande bl. a. anmärkt, att såväl den som erhållit undersökningskoncession som innehavare av bearbetningskoncession kan väntas komma att i eget intresse genomföra önskvärda undersökningar. I stället för bestäm-

melser om eftersöknings- och undersökningsskyldighet bör enligt kollegiets mening upptagas en bestämmelse av liknande innebörd som den i 31 § andra stycket uranlagen. Bestämmelsen bör sålunda enligt kollegium innehålla bemyndigande för Kungl. Maj:t att, när skäl är därtill, vid meddelande av koncession eller senare bestämma i vilken omfattning arbete skall bedrivas.

Enligt min mening torde i regel icke föreligga något intresse från det allmänna sida att tvinga fram *bearbetning* av fyndigheter, om vilka nu är fråga. Däremot anser jag det påkallat att Kungl. Maj:t skall kunna meddela föreskrifter om *undersökningar*. I varje fall när det är fråga om andra än kortvariga koncessioner avseende eftersökande och undersökning av fyndighet, måste det nämligen vara av vikt att undersökning av koncessionsområdena sker i den utsträckning som är påkallad av bl. a. geologiska skäl. Den omständigheten att koncessionsinnehavare kan väntas finna det med sina egna intressen förenligt att utföra erforderliga undersökningsarbeten bör ej betaga Kungl. Maj:t möjligheten att ställa koncessionsinnehavaren inför valet att antingen genomföra undersökningen i en från allmän synpunkt godtagbar omfattning eller avstå från sin rätt enligt koncessionen. På grund härav förordar jag att tredje stycket i förevarande paragraf avfattas i överensstämmelse med förslaget i departementspromemorian, dock med sådan jämkning att av stadgandet framgår, att meddelandet av föreskrifter av här avsedd innebörd ej är obligatoriskt.

I departementspromemorian har föreslagits, å ena sidan att ett åsidosättande av föreskrift, meddelad med stöd av tredje stycket i förevarande paragraf, skall kunna leda till koncessionens förverkande (50 § 4 mom. andra stycket) och å andra sidan att Kungl. Maj:t skall äga återkalla koncession, om synnerliga skäl är därtill (fjärde stycket i förevarande paragraf). Enligt min mening bör man lämpligen sammanföra de båda stadgandena och — efter mönster av bestämmelsen i 33 § uranlagen — medgiva Kungl. Maj:t befogenhet att återkalla koncession såväl om föreskrift enligt tredje stycket åsidosatts som eljest, om synnerliga skäl föreligger. En bestämmelse av detta innehåll synes kunna upptagas i 49 § fjärde stycket. Med anledning av vad som anförts i ett remissyttrande vill jag samtidigt betona, att återkallelse med stöd av den föreslagna bestämmelsen icke bör ske så att koncessionsinnehavaren åsamkas en oberättigad förlust utan endast vid försummelse från hans sida eller när koncessionen icke utnyttjats under längre tid och godtagbara skäl härför icke anføres. Om en fyndighet icke tillgodogöres därför att rådande konjunkturen icke medger ett ekonomiskt utnyttjande av densamma eller därför att koncessionsinnehavaren önskar hålla fyndigheten i reserv för beredskapsändamål eller i enlighet med ett långsiktigt exploateringsprogram, torde underlåtenheten att för tillfället utnyttja koncessionen icke böra föranleda koncessionens återkallande.

50 §.

I enlighet med vad i departementspromemorian föreslagits, torde denna paragraf böra ändras till att omfatta fyra moment, innehållande vissa särregler beträffande saltfyndigheter utöver dem som föreslagits skola intagas i 49 §.

1 mom.

Departementspromemorian. Den hänvisning till vissa av lagens stadganden rörande stenkolsfyndigheter, som förevarande paragraf i dess nu gällande lydelse innehåller, föreslås i departementspromemorian ändrad med anledning av att frågorna om koncessionsområdets storlek, arbetsskyldigheten och gruvkartan reglerats särskilt i förslaget. Hänvisningen skall enligt förslaget ingå som ett första stycke i förevarande moment.

I departementspromemorian behandlas i detta sammanhang också frågan om den utredning som bör framläggas i koncessionsärendena m. m. Här om anföres följande.

Enligt första stycket i 2 §, vilket på grund av hänvisningen i första stycket av förevarande moment skall vara tillämpligt i fråga om saltfyndighet, skall ansökning om koncession bl. a. innehålla uppgift å de fastigheter, varå det tillämnade koncessionsområdet är beläget. Att detta krav kan föranleda sökanden betydande kostnader och försena ansökningens ingivande, om denna avser större områden, är uppenbart. Med hänsyn icke minst till bestämmelserna i 2 kap. om avgift till jordägaren torde detta utredningskrav emellertid icke kunna eftergivras, när fråga är om bearbetningskoncession. Avser ansökningen däremot endast koncession innefattande rätt att eftersöka och undersöka fyndighet, synes något större behov av utredning avseende berörda fastigheter icke föreligga. I förslaget har på grund härav i 1 mom. stadgats, att fastighetsutredning icke erfordras när fråga är om koncession avseende allenast fyndighets eftersökande och undersökning.

En lättnad i förfarandet beträffande ärenden som angår koncession för eftersökande och undersökning av ifrågavarande fyndigheter bör som tidigare anmärkts eftersträvas även beträffande koncessionsökandens skyldighet att förebbringa koncessionskarta. I detta hänseende gäller nämligen bestämmelser, som synes onödigt betungande för sökanden. Sålunda skall ansökning om koncession åtföljas av karta över det tillämnade koncessionsområdet, upprättad av lantmätare eller annan sakkunnig person, i skala om minst 1: 4 000 eller där kommerskollegium det medgivit, i annan skala, dock minst 1: 20 000. På grund av nämnda dispensmöjlighet kan i vissa fall som koncessionskarta användas kartverkets nya ekonomiska karta i skala 1: 10 000. Då emellertid Skånebladen av denna karta icke beräknas utkomma förrän under 1970-talet, är dispensmöjligheten för närvarande av underordnad betydelse när det gäller salt-, olje- och gaskoncessioner. Vidare gäller, att av kartan jämte beskrivning skall framgå fastigheternas registerbeteckningar, områdets belägenhet, därå befintliga fastighetsgränser, inmutningar, utmål och koncessionsområden ävensom sådana byggnader, platser och anordningar som är fredade enligt 13 §. Enligt förslaget skall Kungl. Maj:t i fråga om koncessioner avseende fyndighets eftersökande och undersökning när skäl är därtill kunna medgiva att vid ansökningen må fogas karta jämte beskrivning av annan beskaffenhet än som föreskrives i lagen. Vilka fordringar som Kungl. Maj:t därvid skall ställa på kartmaterialet bör

avgöras från fall till fall. Städsse bör dock krävas, att yttergränserna för det eller de områden inom vilket sökanden skall äga utföra prospekteringsarbeten är klart angivna. Bestämmelsen i 8 §, att koncessionsområdets gränser skall utsättas i koncessionen, måste beaktas i sammanhanget.

Ansökning till Kungl. Maj:t om dispens från eljest gällande regler angående koncessionskartan synes kunna göras såväl i särskild skrift som i själva koncessionsansökningen. Väljes det senare alternativet, torde länsstyrelsen böra utfärda kungörelse enligt 3 §, oaktat frågan om kartans beskaffenhet ännu icke avgjorts, under förutsättning att det av koncessionsansökningen och därvid fogade handlingar tydligt framgår vilket eller vilka områden ansökningen avser. Är denna förutsättning ej uppfylld, lär koncessionsansökningen få vila hos länsstyrelsen i avbidan på att kartfrågan avgöres av Kungl. Maj:t.

Av vad ovan sagts följer, att koncessionskarta av gängse beskaffenhet alltid måste fogas vid ansökning, som avser odelad koncession eller bearbetningskoncession. Men också när det gäller koncession avseende eftersökande och undersökning av fyndighet torde bl. a. hänsynen till jordägarna och andra berörda leda till att tillgång alltid skall finnas till en detaljerad karta, innan koncessionsinnehavaren anvisas område i dagen enligt 12 § och i vart fall innan arbete för fyndighetens undersökning medelst borrning påbörjas. Även om lättnader i fråga om koncessionskartans beskaffenhet medgivits av Kungl. Maj:t, bör det därför ankomma på koncessionsinnehavaren att före förrättning enligt 12 § eller innan undersökningsborrningar sättes igång upprätta karta av den beskaffenhet som anges i 2 § andra stycket. Kartan bör, när den ej omfattar hela koncessionsområdet, i varje fall omfatta den mark inom koncessionsområdet, som koncessionsinnehavaren anser sig behöva för arbetet ovan jord och för vägar, samt därutöver den del av koncessionsområdet, inom vilken skada eller intrång kan befaras uppkomma genom koncessionsinnehavarens arbete. Även fredningsbestämmelserna i 13 och 16 §§ måste beaktas i sammanhanget. Prövningen av kartans omfattning torde böra anförtros åt bergmästaren. Föreskrifter i nu ifrågasatt hänseende har i förslaget upptagits såsom en sista punkt i första momentets andra stycke.

Yttrandena. Beträffande hänvisningen i momentets första stycke framställer *hovrätten över Skåne och Blekinge* en anmärkning av formell natur. De i departementspromemorian föreslagna reglerna synes sålunda enligt hovrätten icke helt riktiga i fråga om arbetsskyldigheten. Enligt förslaget hänvisas alltjämt till 8 §, varav framgår att i koncession skall utsättas bl. a. den årliga arbetsskyldighet koncessionens innehavare minst skall fullgöra. Hänvisningarna till 26—31 §§ föreslås dock borttagna, däribland således även hänvisningen till förverkanderegeln i 31 §. I stället föreslås i 49 § tredje stycket regler som endast avser eftersökande och undersökning av fyndighet. En försummelse av föreskrift om arbetsskyldighet enligt 8 § i bearbetningskoncession, som avser bl. a. saltfyndighet, skulle då, framhåller hovrätten, icke kunna påtalas. Hovrätten anmärker vidare, att det av motiven icke framgår, varför hänvisningen för sådana fyndigheter till reglerna om vilostånd i 27—30 §§ föreslås upphävd.

Sveriges lantbruksförbund ifrågasätter allmängiltigheten av det i departementspromemorian gjorda konstaterandet, att något större behov av fas-

tighetsutredning icke torde föreligga i fråga om koncessioner avseende rätt att eftersöka och undersöka fyndighet. Visserligen måste vara rimligt att en fullständig fastighetsredovisning för ifrågavarande fall icke behöver verkställas men samtidigt bör enligt förbundets mening beaktas, att redan eftersöknings- och undersökningsarbeten kan taga den omfattningen, att i varje fall en partiell fastighetsredovisning ter sig välmotiverad. En dylik, till mera koncentrerade undersökningsområden begränsad fastighetsredovisning, skulle innefatta skäligt hänsynstagande till enskilds rätt. Några nämnda kostnader för sökanden torde denna ordning icke innebära. Icke heller kan vid beaktande av storleksordningen på företag varom nu är fråga härigenom rimligen vållas försening av koncessionsansökningens ingivande.

De föreslagna lättnaderna i kartfrågan anser *överlantmätaren i Kristianstads län* vara lämpliga. I överlantmätarens yttrande anföres följande.

Att nu rådande krav på karta och fastighetsutredning kan medföra kostnader och försenar ansökningen kan vitsordas, när det gäller områden i Skåne, där vi ännu ej fått den nya ekonomiska kartan. För Kristianstads län finnes visserligen en ekonomisk karta i skalan 1:20 000. Denna karta är nu omkring 30 år gammal och med de stora förändringar, som under denna tid inträffat, är fastighetsredovisningen i mycket stor utsträckning ej längre aktuell. Förändringar har även skett i ägoslagsfördelning, nya vägar har tillkommit och andra har lagts igen m. m. Även om kartan som underlag i stort sett kan godtagas, kommer ett betydande arbete att erfordras för att revidera bl. a. fastighetsredovisningen. I Malmöhus län finnes en äldre ekonomisk karta men denna redovisar ej fastighetsindelningen på samma sätt som här utan närmast indelningen i de brukningsenheter, som fanns vid tiden för kartans upprättande i början av 1900-talet. En fastighetsredovisning på grundval av denna karta blir mera tidskrävande än på Kristianstadkartan. En betydande lättnad i gällande bestämmelser skulle i varje fall, när det gäller denna landsända, därför erhållas genom förslaget att fastighetsutredning ej erfordras, när fråga är om koncession avseende allenast fyndighets eftersökande och undersökning.

I de fall då koncessionskarta måste fordras, torde numera fotokartan kunna komma till användning, när det gäller bl. a. att ange områdets gränser. Kartan redovisar befintliga byggnader, ägo gränser, som är utmärkta på marken, vägar etc. Fastighetsindelningen framgår ej, men erforderlig komplettering i detta avseende torde såväl för området i sin helhet som för aktuellt område enligt t. ex. 12 §, kunna åstadkommas utan någon större svårighet. Kartans skala kan väljas men torde den moderna ekonomiska kartans skala 1:10 000 vara den för ändamålet lämpligaste, när det gäller större områden. För områden, där fastighetsbildningen varit livlig, kan specialkarta i lämplig skala upprättas. Överlantmätaren vill i detta sammanhang omnämna, att, för att i någon mån eliminera olägenheterna av att ekonomisk karta saknas i Skåne, man på länslantmäterikontoret i Malmö har påbörjat arbeten med ett planmässigt upprättande av översiktskartor utvisande fastighetsindelningen. Dessa översiktskartor upprättas på fotokartan i skalan 1:10 000. För att intensifiera detta arbete och för att kunna igångsätta motsvarande arbete vid länslantmäterikontoret i Kristianstad har lantmäteristyrelsen i skrivelse den 4 februari 1963 till Kungl. Maj:t föreslagit, att vissa medel skall ställas till styrelsens förfogande. Om denna framställning bifalles, skulle i väntan på den ekonomiska kartan en viss ersättning för densamma ganska snart kunna erhållas.

Rikets allmänna kartverk framhåller i sitt yttrande, att de av kartverkets officiella kartor, som kan vara av intresse i förevarande sammanhang, är den ekonomiska kartan i skalan 1: 10 000, den äldre ekonomiska kartan i skalan 1: 20 000 och den topografiska kartan i skalan 1: 50 000. Den förstnämnda är emellertid icke inrymd i kartverkets fastställda plan för Skånelänen under 1960-talet. Med nuvarande resurser kan enligt kartverket en ny ekonomisk kartläggning av Skåne ske först under första hälften av 1970-talet. Den topografiska kartan däremot beräknas för nu aktuell del av Skåne föreligga under 1963. Kartverket fortsätter:

Enligt § 50 i det remitterade lagförslaget skall Kungl. Maj:t i fråga om koncession avseende fyndighets eftersökande och undersökning när skäl är därtill kunna medgiva att vid ansökning må fogas kartor jämte beskrivning av annan beskaftenhet än vad som föreskrives i lagen. Vilka fordringar, som Kungl. Maj:t därvid skall ställa på kartmaterialet skall avgöras från fall till fall. Mot detta förslag till lättnad i koncessionsförfarandet rörande viss koncession har kartverket inget att invända. Tvärtom ifrågasätter verket huruvida icke ytterligare lättnader kan beredas koncessionssökande. Genom utgivning av topografiska kartan i skalan 1: 50 000 finns nämligen ett kartmaterial på vilket utan svårighet och med godtagbar noggrannhet en redovisning kan ske av yttergränser o. d. för koncession. När därför dylika karta finns och koncessionsområdet redovisas på denna och det blott är fråga om fyndighets eftersökande och undersökning, anser kartverket att lagen bör utformas så, att kartmaterialet kan godkännas utan dispens av Kungl. Maj:t.

För område som anvisas i dagen enligt 12 § lagen eller för arbete som påbörjas för fyndighets undersökning medelst borrhning, synes det enligt kartverkets uppfattning möjligt att använda ekonomiska kartan i skala 1: 10 000. Tveksamhet skulle kunna råda, när kartan icke redovisar samtliga fastigheter, vilket huvudsakligen gäller tätorter. I sådana fall skulle det kunna ankomma på bergmästaren, som handlägger förrättning enligt 12 §, att av innehavaren av koncessionen begära den komplettering av kartan som bergmästaren finner erforderlig. Kravet på kommerskollegiets medgivande för användning av denna karta skulle kunna utgå.

Departementschefen. Hänvisningen i momentets första stycke torde kunna avfattas i enlighet med förslaget i departementspromemorian. Såsom jag tidigare framhållit bör reglerna om arbetsskyldighet icke tillämpas beträffande koncession för utvinnande av salt och någon hänvisning till bestämmelserna i 26—31 §§ om arbetsskyldighet och befrielse från sådan skyldighet, s. k. vilostånd, bör således icke ske. Av det sagda följer även, att föreskriften i 8 § att i koncession skall utsättas den årliga arbetsskyldighet koncessionens innehavare minst skall fullgöra icke kommer att behöva tillämpas beträffande saltfyndigheter. Att tynga lagtexten med ett särskilt påpekande härom synes ej höra komma i fråga och har ej heller skett i motsvarande bestämmelse i 57 § första stycket, som avser koncession för utvinnande av olja ur alunskiffer.

Beträffande de bestämmelser om lättnader i utredningshänseende, som för koncession avseende fyndighets eftersökande och undersökning upptagits i momentets andra stycke i promemoriaförslaget, har såsom framgår av den

föregående redogörelsen vid remissbehandlingen föreslagits dels ytterligare lättnader i karteringsskyldigheten, dels viss skärpning i fråga om skyldigheten att förebringa fastighetsutredning. Enligt min mening skulle de förordade kompletteringarna av kartbestämmelserna — ehuru i och för sig rimliga — göra stadgandet alltför svåröverskådligt. Önskemålet beträffande fastighetsutredningen — avseende en redovisning av fastigheterna inom vissa koncentrerade undersökningsområden — synes mig redan vara tillgodosett genom förslaget att karta enligt 2 § andra stycket, varav bl. a. skall framgå befintliga fastighetsgränser och fastigheternas registerbeteckningar, alltid skall upprättas över koncessionsområdet eller erforderlig del därav, innan område må anvisas i dagen enligt 12 § eller arbete för fyndighets undersökning medelst borrning må påbörjas. Jag förordar att ifrågavarande bestämmelser upptages i momentets andra stycke i överensstämmelse med förslaget i promemorian.

2 mom.

Departementspromemorian. I promemorieförslagets 2 mom. behandlas frågan om koncessionsområdets storlek. För närvarande gäller härom, att koncession icke må omfatta område överstigande 1 600 hektar. Denna bestämmelse har varit oförändrad sedan stenkolslagens tillkomst för drygt 75 år sedan. Förarbetena till lagen visar, att bestämmelsen innebar en kompromiss mellan dem som ville motverka att rätten till stenkolens bearbetande skulle monopoliseras på några få händer och därför ivrade för små koncessionsområden och dem som med hänsyn till behovet av utrymme för fyndigheternas bearbetning på lång sikt förordade större koncessionsområden. Behovet av vidsträckta områden för prospektering synes man, såvitt framgår av förarbetena, icke ha beaktat. I fråga om koncessioner för salt, olja och gas är emellertid enligt vad i promemorian uttalas just detta behov särskilt stort. Även om frågan är av begränsad betydelse så länge det antal koncessioner som må innehas av samma person icke maximerats, synes det med hänsyn till nämnda behov skäligt att i viss mån tillmötesgå framförda önskemål om en ökning av koncessionsområdenas största tillåtna utsträckning. Det framhålls i promemorian, att det torde innebära en lämplig avvägning att — när fråga är om saltfyndigheter liksom om olje- och gasfyndigheter — bestämma maximiarealen till 10 000 hektar, d. v. s. ett område motsvarande en kvadrat med en mils sida. Härigenom blir det möjligt att i vissa fall låta koncessionsområde sammanfalla med kommuns område eller med en eller flera jordregistersocknar, varigenom arbetet med upprättandet av fastighetsförteckningar och koncessionskarta synes kunna i någon mån underlättas. I sammanhanget framhålls i promemorian, att den omständigheten att man i lagen tillåter stora koncessionsområden naturligtvis ej hindrar att koncessionen begränsas till det mindre område, som kan finnas lämpligt. I synnerhet när det gäller bearbetningskoncessioner torde det enligt promemorian ofta visa sig ändamålsenligt och ekonomiskt fördelaktigt att välja mindre områden.

Yttrandena. Endast i ett yttrande förordas, att gällande bestämmelse om koncessionsområdes största areal skall bibehållas för salt-, olje- och gaskoncessionerna. I detta yttrande, som avgivits av *bergmästarämbetet i norra distriktet*, anföres bl. a. att de skäl som åberopats för en utökning av koncessionsområdet icke är särskilt bärande. Ett bibehållande av nuvarande bestämmelser gör även, att förfarandet mer kommer att påminna om gruvlagens tillämpning, där det ju från början i regel tages ett större antal inmutningar, som sedan kan resultera i ett fåtal utmål. Någon nackdel med att utskriwa ett antal mindre undersökningskoncessioner i stället för en större kan inte heller föreligga enligt bergmästarämbetets mening.

Kommerskollegium framhåller, att större koncessionsområden ej bör tillskapas än vad som i varje särskilt fall finnes behövt och att det kan befaras att den avsevärda utvidgning som förordats i departementspromemorian lätt leder till att sökanden begär större områden än han egentligen behöver. Kollegium framhåller därvid, att det som regel ej innebär nackdelar att täcka ett större område med flera mindre koncessioner. Då det dock i fråga om koncessioner för salt, olja och gas kan föreligga viss fördel om koncessionen får omfatta exempelvis en hel socken, motsätter sig kollegium ej den föreslagna utvidgningen. Liknande synpunkter framlägges av *bergmästarämbetet i västra distriktet*.

Lantmäteristyrelsen anmärker, att ett fastläggande av yttergränserna för koncessionsområdet torde vara nödvändigt. Detta kan enligt styrelsen ske exempelvis genom redovisning av gränslinjen på kartan eller genom att avgränsningen anslutes till den vid viss tidpunkt rådande indelningen.

Departementschefen. I överensstämmelse med förslaget i departementspromemorian, som i denna del godtagits av alla remissinstanser utom en, synes maximiarealen för koncessionsområde avseende saltfyndighet — liksom för koncessionsområde avseende olje- och gasfyndigheter — böra bestämmas till 10 000 hektar.

Med anledning av vad en remissinstans anfört torde böra betonas att, om koncessionsområde bringas att sammanfalla med kommuns område eller med annan administrativ indelningsenhet, t. ex. jordregistersocken, den tidpunkt måste anges till vilken indelningen hänförs sig.

3 mom.

I enlighet med förslaget i departementspromemorian torde i första stycket av detta moment böra upptagas bestämmelse om skyldighet för koncessionsinnehavare att upprätta karta över undersökningsarbete och bearbetning av fyndighet. Bestämmelsen ersätter nu gällande hänvisning till 41 §, som handlar om gruvkarta. I andra stycket bör efter mönster av stadgande i 55 § uranlagen upptagas bestämmelse om skyldighet för koncessionsinnehavaren att låta SGU eller annan myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer följa arbetet genom geologisk sakkunskap.

4 mom.

I detta moment bör upptagas straffbestämmelser, som i departementspromemorian äger motsvarighet i första stycket av samma moment.

51 §.

Förevarande paragraf är den första av dem som handlar om olje- och gasfyndigheter. På samma skäl, som föranlett de föreslagna tilläggen i 49 § första stycket, bör vid 51 § första stycket fogas en bestämmelse om befogenhet för Kungl. Maj:t att begränsa koncession till att avse allenast eftersökande och undersökning av fyndighet och, i samband med dylik begränsning, till att gälla under viss tid, som skall anges i koncessionen. Nämda tillägg torde böra föranleda en jämkning i paragrafens andra stycke.

52 §.

Hänvisningen i denna paragraf torde böra ändras så att samma bestämmelser kommer att gälla beträffande olje- och gasfyndigheter som beträffande saltfyndigheter. Därigenom blir det möjligt att meddela likalydande bestämmelser för koncessioner beträffande fyndigheter av båda slagen.

53 och 54 §§.

Dessa paragrafer, av vilka den första handlar om arbetsskyldighet och den senare om borrhålskartor, torde böra upphävas.

Övergångsbestämmelserna

Departementspromemorian. Beträffande övergångsförhållandena föreslås i departementspromemorian, att äldre lag skall äga tillämpning beträffande de rättsförhållanden, som uppkommit genom koncession, vilken meddelats före nya lagens ikraftträdande. Från denna princip föreslås dock avsteg i fråga om straffbestämmelserna i 33 och 35 §§. Beträffande dem bör enligt promemorian nya lagen städse gälla.

Yttrandena. Mot de i promemorian föreslagna övergångsbestämmelserna har anmärkning riktats blott av *hovrätten över Skåne och Blekinge*, som uttalar, att undantagsbestämmelsen i fråga om 33 och 35 §§ är obehövlig. Vad där står gäller enligt hovrättens mening ändå enligt huvudregeln om lagens ikraftträdande. Den ändring som åsyftas är för övrigt endast av formell natur, varför den ifrågavarande undantagsregeln anses vara helt meningslös.

Departementschefen. Den nya lagen torde — liksom lagarna om ändring i gruvlagen och i uranlagen — böra träda i kraft den 1 januari 1964.

Övergångsbestämmelserna bör enligt min mening i tydlighetens intresse givas den avfattning, som föreslagits i departementspromemorian.

Förslaget till lag om ändring i gruvlagen den 3 juni 1938 (nr 314)

5 §.

De inskränkningar i inmutningsrätten som föreskrives i denna paragraf innebär, att inmutningspunkten icke får förläggas inom vissa i paragrafen angivna områden och att, om hinder berör en del av inmutningscirkeln, det inmutade området icke får omfatta sådan del. Enligt 5 § 6) får i princip inmutningspunkten icke ligga på eller det inmutade området omfatta område beläget på mindre avstånd än 100 meter, i horisontalplanet räknat, från byggnad som är avsedd att stadigvarande användas till bostad, eller från annan åbyggnad, där den är uppförd vid gård, eller från tomtplats eller trädgård vid bostadsbyggnad som nyss nämnts. Av förarbetena till bestämmelsen framgår, att man avsett att därigenom bereda skydd för »hus och hem». Allmänna byggnader, exempelvis skolor och kommunalhus, torde sålunda icke omfattas av bestämmelsen, i den mån de icke tillika är att anse som boningshus. Från skyddet är vidare uteslutna sport- och sommarstugor samt andra boningshus, som ej är avsedda att stadigvarande användas till bostad. Enligt uttrycklig bestämmelse i paragrafen skall under byggnad, varom nu är fråga, ej innefattas byggnad, som är belägen på inmutat eller utmålslagt område, vartill gruvrätten äger bestånd.

Det hinder varom nu är fråga kan undanröjas genom medgivande av ägare och eventuell nyttjanderättshavare. I olikhet med vad som gäller enligt bl. a. 5 § 1) och 2) har Kungl. Maj:t icke i detta fall tillerkänts någon dispensrätt. Kan medgivande ej erhållas från vederbörande rättsinnehavare, blir hindret sålunda absolut.

Malmutredningen för Norrbotten. Malmutredningen framhåller, att ifrågavarande inmutningshinder uppenbarligen i vissa situationer kan medföra ur allmän synpunkt mindre tillfredsställande resultat. Detta gäller särskilt i sådana fall, där värdet av fyndigheter belägna under boningshus eller tomt eller inom fridlyst avstånd därifrån är mångdubbelt större än värdet av de skyddade objekten och brytning skulle kunna äga rum utan nämnvärda olägenheter för dessa. Utredningen har sig bekant flera fall där ifrågavarande bestämmelse omöjliggör eller lägger betydande hinder i vägen för ett utnyttjande av värdefulla mineraltillgångar.

I detta sammanhang påpekar utredningen att uranlagen, vars hindersbestämmelser utformats i nära anslutning till bestämmelserna i 5 § gruvlagen, upptager en rätt för Kungl. Maj:t att när synnerliga skäl finnes därtill lämna tillstånd till undersökningsarbete eller bearbetning av fyndighet av uranhaltigt mineral inom fridlyst område av samma karaktär som enligt 5 § 6) gruvlagen. En liknande dispensrätt infördes redan år 1947 i 64 § stenkolslagen, som hade avseende å fyndigheter av uranhaltigt mineral. Av uttalanden i förarbetena till 1947 års lagstiftning, vilka återges av utredningen, framgår att det intresse som föranlett fridlysningsreglerna ansetts vara av den art, att det icke borde kunna åsidosättas utan

starka skäl, men att bestämmelserna om skyddsområden i vissa fall kunde utgöra hinder mot ett rationellt utnyttjande av fyndigheterna, varför möjlighet till undantag från bestämmelserna borde finnas (prop. 1947: 172 s. 5). Utredningen erinrar också om att första lagutskottet i sitt utlåtande över 1947 års proposition framhöll att det, för att dispens skulle kunna beviljas, icke blott borde föreligga ett beaktansvärt intresse för koncessionshavaren att förfoga över mark inom skyddsområde utan därjämte borde vara ett betydande allmänt intresse att så skedde (L¹U 1947: 26).

Utredningen uppehåller sig även vid bestämmelsen i 5 § 7). I detta lagrum stadgas skydd mot inmutning för område, som upptages av elektrisk kraftstation eller industriell anläggning. Medgivande från stationens eller anläggningens ägare undanröjer även i detta fall hindret, men tillstånd kan även meddelas av Kungl. Maj:t. Dispensmöjligheten infördes 1952 med tanke på sådana fall, då det skulle framstå som otillfredsställande att exempelvis ägaren av en obetydlig industriell anläggning skulle kunna motsätta sig undersökning och utnyttjande av en värdefull fyndighet eller begagna det i gruvlagen stadgade hindret för att framtinga oskälig ersättning. Enligt uttalande av departementschefen i proposition 1952: 17 torde vid dispens, utan särskilt stadgande därom, kunna knytas de inskränkande villkor som kan finnas påkallade.

Utredningen finner att samma skäl som föranlett lagstiftaren att införa en dispensmöjlighet beträffande uranfyndigheter talar för att motsvarande dispensregel upptages i 5 § 6) gruvlagen. Som förut torde ha framgått anser utredningen ett behov av en dylik dispensmöjlighet föreligga. Utredningen föreslår därför att i 5 § 6) göres ett tillägg av den innebörden att Kungl. Maj:t skall kunna medgiva undantag från de där upptagna hindrersbestämmelserna, när synnerliga skäl finnes därtill.

Beträffande frågan när sådana skäl skall anses föreligga framhåller utredningen, att den ifrågavarande hindrersbestämmelsen har gammal hävd inom gruvrätten och att dess syfte — att skydda hus och hem — alltför måste anses betydelsefullt. Fastighetsägares och nyttjanderättshavares krav på hänsyn bör sålunda i allmänhet godtagas även om en inmutare till följd därav måste avstå från att tillgodogöra sig fyndighet på det sätt eller i den utsträckning han önskar. För medgivande av dispens bör enligt utredningen i första hand krävas att det är ett betydande allmänt intresse att inmutare får förfoga över mineraltillgångar inom skyddsområde. Detta kan vara fallet exempelvis om det ur allmän synpunkt är angeläget att en brytning, som påbörjats i närheten av sådant område, får fortsätta inom detsamma. Därjämte anser utredningen det böra fordras att de olägenheter, som till följd av dispens kan uppkomma för enskilda eller för andra samhälleliga intressen än det nämnda, är ringa i jämförelse med detta eller kan, t. ex. genom flyttning av bostadshus till lämplig plats, kompenseras så att de vid ett objektivt bedömande framstår som obetydliga. Utredningen förutsätter att dispensmöjligheten utnyttjas restriktivt.

Kungl. Maj:t måste enligt utredningens mening ha möjlighet att såsom villkor för medgivande lämna sådana föreskrifter som finnes erforderliga för att tillgodose de intressen hindersbestämmelsen skall skydda. Utredningen fortsätter:

Härutinnan bör exempelvis kunna föreskrivas att den mark som avses med dispensen icke får tagas i anspråk för arbeten ovan jord enligt 33 § gruvlagen eller att brytning icke får ske högre än till viss nivå under markytan. I samband med dispensen bör även kunna meddelas de säkerhetsföreskrifter i övrigt som må vara påkallade utöver de bestämmelser i sådant hänseende, vilka intagits i 10 kap. gruvlagen eller eljest må gälla. Vidare bör en sökande på framställning av ägare till bostadshus som avses med ansökningen eller, om bebyggelse av större omfattning beröres, av vederbörande kommun kunna i dispensbeslutet åläggas att underkasta sig de skyldigheter av skadeförebyggande och kompenserande natur — t. ex. att flytta bostadshus — som må finnas påkallade ur enskild eller allmän synpunkt.

Införes ett stadgande om den föreslagna dispensrätten i 5 § 6) gruvlagen, torde befogenhet att vid dispens knyta villkor av olika slag tillkomma Kungl. Maj:t utan att detta särskilt anges i lagen.

I den mån uppkommande skador ej blir fullt kompenserade genom åtgärder som föreskrives såsom villkor för dispens, torde de personer, vilkas intresse hindersbestämmelsen i 5 § 6) i första hand avser att skydda, nämligen berörda fastigheters ägare och nyttjanderättshavare, enligt gruvlagens ersättningsbestämmelser bli i skälig mån gottgjorda för förlust, skada och intrång som kan åsamkas dem genom skyddets upphävande. I händelse av dispens blir exempelvis en bostadsbyggnad i förevarande hänseende likställd med byggnad som ej utgör inmutningshinder enligt 5 § 6) eller med elektrisk kraftstation eller industriell anläggning beträffande vilken tillstånd lämnats enligt 5 § 7). Särskilt torde i sammanhanget böra beaktas den allmänna ersättningsregeln i 36 § sista stycket, enligt vilken ersättning skall utgå — med 50 procents förhöjning — för annan skada eller förlust till följd av utmåsläggningen än som särskilt angivits i paragrafen. På grund härav torde en fastighetsägare kunna få ersättning för den värdeminskning som må drabba hans fastighet genom att utmål lägges på mark som eljest skulle ha varit skyddad genom hindersbestämmelsen i 5 § 6), och detta även om marken eller någon del därav icke tages i anspråk ovan jord. Därtill kommer så den rätt till avgäld, som vid gruvbrytning uppkommer för fastighetsägaren, eller, när fråga är om utvidgning av äldre gruva, fastighetsägarens rätt till jordägareandel. Fastighetsägares och nyttjanderättshavares rätt torde sålunda i förevarande sammanhang icke påkalla särskild uppmärksamhet.

Yttrandena. Den av utredningen föreslagna kompletteringen av paragrafen har av det övervägande flertalet remissinstanser tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

SGU framhåller, att lagändringen kommer att möjliggöra rationell brytning av värdefulla malmtillgångar även inom områden, där en exploatering omöjliggjorts genom att bebyggelse av obetydligt ekonomiskt värde funnits på platsen. *Kommerskollegium* anser det något tveksamt, om ändring kan anses påkallad för de syften, som utredningen har att tillgodose. Emellertid synes den föreslagna dispensmöjligheten, som har förebilder i annan

jämförlig lagstiftning, ur allmän synpunkt innebära en förbättring, varför kollegium tillstyrker förslaget på denna punkt. Även *Svenska gruvföreningen* tillstyrker lagändringen och åberopar därvid sin kännedom om fall, där nuvarande bestämmelse medfört svårigheter. I det av Svenska gruvföreningen åberopade utlåtandet av *professorn S. Ljungman* anmärkes, att utredningen icke gjort något försök att påvisa ett samband mellan denna reform och malminventeringen i Norrbotten. Reformen förefaller enligt vad i utlåtandet anföres dock välgrundad. *LKAB* framhåller, att förhandlingsvägen i dessa fall är den utväg, som i första hand bör beträdas. Det rör sig emellertid i vissa fall av denna typ om ett mycket stort antal sakägare. Om en eller annan av dessa sakägare ej är förhandlingsvillig, kan viktiga allmänna intressen äventyras. Att Kungl. Maj:t i sådana fall skall kunna göra en avvägning mellan olika intressen finner *LKAB* naturligt. Tillika betonas, att den föreslagna ändringen relativt snart kan få praktisk betydelse och att dess genomförande icke bör fördröjas.

Även *hovrätten för Övre Norrland, kammarkollegiet, bergmästarämbetena i norra och södra distriktet, länsstyrelserna i Kopparbergs, Västmanlands och Örebro län samt Jernkontoret* tillstyrker förslaget eller förklarar sig lämna det utan erinran.

Bergmästarämbetet i östra distriktet anför att intressekonflikter av det slag varom nu är fråga som regel i distriktet fått sin lösning inom den nuvarande lagstiftningens ram. I ett enda fall har det förekommit, att parterna icke kunna enas, men då torde det ha gällt en fyndighet som icke varit av den storlek att några större värden gått förlorade. I så fall hade en lösning med säkerhet kommit till stånd även här. Ur samhällelig synpunkt är enligt ämbetet detta fall icke heller av någon vital betydelse. Trots att synnerliga skäl enligt förslaget skall krävas för dispens, är ämbetet mycket tveksamt att tillstyrka förslaget, enär gällande lagtext kommit till i avsikt att skydda hus och hem.

Förslaget avstyrkes av *bergmästarämbetet i västra distriktet*. Ämbetet anför:

Ändringen av 5 § 6) gruvlagen avser att lämna Kungl. Maj:t dispensrätt för inmutningshindret »hus och hem». Sådan dispensrätt infördes 1947 i 64 § stenkolslagen och i 3 § 1 mom. 6) uranlagen redan från lagens tillkomst.

Att ämbetet på sin tid förordade, ehuru med stor tvekan, ändringen i 64 § stenkolslagen berodde på att stenkolslagen äger tillämpning nästan undantagslöst på horisontella, flötsartade fyndigheter med i förhållande till mäktigheten oerhört stor horisontell utsträckning. Ett 100-metershinder runt bostad kan härvidlag kringgås med brytningen, varvid det skyddade området kommer att befinna sig på en »pelare» mitt i ett brytningsområde. Stora sanitära olägenheter kan uppstå härigenom, varigenom skyddet för det egna hemmet blir illusoriskt. Dispensrätten syntes ämbetet i viss mån då motiverat, även om konsekvenserna för den drabbade kan te sig synnerligen obilliga.

Ovanstående argument är icke tillämpligt för malmgruvor. Dessa fyndigheter har relativt liten area i dagen och stupar mer eller mindre brant.

Å andra sidan drabbas ofta mångdubbelt fler hem av lagförslaget. Stenkolslagets dispensregler har tillämpats, ämbetet veterligen, endast i ett fall, nämligen i Kvarntorp inom därvarande oljeskifferkoncessioner. I be-lysning av senare erfarenheter därstädes ter sig nämnda fall varken ha varit i allmänt intresse eller ekonomiskt försvarbart.

Utredningen säger sig ha bekant flera fall, där 5 § gruvlagen omöjliggör eller lägger betydande hinder i vägen för ett utnyttjande av *värdefulla* mineraltillgångar. Ämbetet har trots efterforskningar icke kunnat komma underfund med, vilka fyndigheter utredningen avser. I regel övervinnes gruvlagens hindersbestämmelser avseende bostadshus genom köp eller innehavarens tillstånd. Några större svårigheter härvidlag har — — — icke yppats. Å andra sidan är skyddet för det egna hemmet så fast rotat i allmänna rättsmedvetandet, att ett åsidosättande härav kommer att te sig som ett övergrepp. En frivillig överenskommelse är åtminstone från allmänhetens sida att föredraga. Dessutom skall beaktas att vid marklösen enligt stenkolslagen jordägaren äger rätt till ersättning för utredningar i samband med värderingen, vilket icke är fallet vid marklösen enligt gruvlagen.

Departementschefen. I likhet med utredningen och de flesta remissinstan-serna anser jag det vara av värde att i gruvlagen intages en bestämmelse om befogenhet för Kungl. Maj:t att, när synnerliga skäl föreligger, med-giva undantag från det i förevarande paragraf under 6) upptagna hindret mot inmutning inom område på mindre avstånd än 100 m. från bostad, tomt eller trädgård. Genom en sådan dispensregel, som kan få betydelse såväl i Norrbotten som på andra håll i vårt land, skapas förutsättningar för större smidighet och planmässighet vid tillgodogörandet av mineralfyndigheter, som avses i gruvlagen.

Såsom utredningen anmärkt torde utan särskilt stadgande vid dispensen kunna knytas de inskränkande villkor, som må finnas påkallade (jfr prop. 1952: 17 s. 38).

6 §.

2 mom.

I ansökning om inmutningsrätt skall enligt 3) i detta moments nu gäl-lande lydelse uppgivas bl. a. fastighet, församling och län, där det med an-sökningen avsedda området är beläget.

Kommerskollegium. I sin tidigare berörda framställning den 25 februari 1963 har kommerskollegium framlagt ett förslag till ändring i förevarande stadgande. Kollegium framhåller, att avsikten med stadgandet är dels en geografisk lokalisering av området och dels angivande av de fastigheter som beröres av inmutningen. Särskilt i sistnämnda avseende är det enligt kolle-giets mening av stor praktisk betydelse att fastigheterna anges efter det system som tillämpas av lantmäteriväsendet, efter vilket fastigheterna ordnas sockenvis för fastigheter på landsbygden och övriga fastigheter efter stad eller annat område där fastighetsregister som för stad föres. Uppgift om

socken, stad och annat område är lätt tillgänglig för såväl allmänhet som myndigheter genom dels de uppgifter som finns att tillgå hos lantmäteriet och hos domstolarnas inskrivningsavdelningar, där redovisningen av fastigheter sker enligt ovan angivna normer, och dels den nya ekonomiska kartan över Sverige. På grund härav och genom att uppgiften om församling som regel ej utan större omgång kan erhållas och senare års omfattande ändringar i pastoratsindelningen ytterligare försvårat ett rätt angivande av församling, har registreringen hos bergmästarna och kollegium av inmutningar och utmål skett efter socken, stad eller annat område. Att märka i detta sammanhang är att inmutningar och utmål är belägna huvudsakligast på landsbygden eller i stad, bl. a. Kiruna, men endast undantagsvis inom annat registreringsområde. Med hänsyn till de sålunda föreliggande förhållandena torde enligt kollegium i lagtexten endast behöva angivas »fastighet, socken eller stad samt län».

Yttrandena. Remissinstanserna är eniga om att nuvarande regler för områdesangivelsen icke är tillfredsställande. Det framhålles bl. a. såsom uppenbart, att uppgifterna bör ankyta till den officiella fastighetsindelningen. I fråga om reglernas närmare utformning är emellertid meningarna delade bland remissinstanserna. *Hovrätten för Övre Norrland* ifrågasätter sålunda, om icke i vart fall komplettering av regeln om att fastighet, socken eller stad samt län skall angivas bör ske på det sätt att såsom ytterligare möjlighet nämnes områdets belägenhet inom köping. I samma riktning uttalar sig *bergmästarämbetena i västra och södra distrikten*. *Lantmäteristyrelsen* ifrågasätter å sin sida, om icke förutom socken även kommun bör angivas. Samma förslag framföres av *överlantmätaren i Kopparbergs län*. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* förordar, att områdets identifiering skall ske genom angivande av »fastighet, socken, kommun och län». *Överlantmätaren i Örebro län* framhåller som sin mening, att »kommun» är att föredraga framför »socken, köping eller stad» med hänsyn till det väntade införandet av en enhetlig kommuntyp.

Rikets allmänna kartverk framhåller, att fastigheter kan vara av två slag, dels jordregistrets fastigheter och dels fastigheter upptagna i fastighetsregistret. De förra föres sockenvis och berör i första hand landsbygden. De betecknas med namn och nummer enligt jordregistret samt socknens namn. Fastighetsregister föres i första hand i städer och kan beröra stadens hela område eller endast en del därav. Det förekommer också i köpingar och även i annan kommun. Fastigheterna betecknas med kvarter och tomtnummer eller stadsägonnummer jämte namn på stad, köping eller tätort där fastigheten är belägen. Av detta framgår enligt kartverkets mening, att vid angivande av jordregisterfastighet måste socknens namn medtagas och vid angivande av fastighet i fastighetsregister måste stadens, köpingens eller tätortens namn medtagas. Strängt taget skulle alltså, framhåller kartverket, socken och stad icke behöva medtagas i lagförslaget, då dessa enheter automatiskt kommer med vid angivandet av fastighet.

Departementschefen. I en korrekt fastighetsangivelse får anses ingå uppgift såväl om det s. k. registerområdet, d. v. s. socken, stad, köping m. m., som angående län. I överensstämmelse med avfattningen av liknande bestämmelser i annan, gruvlagstiftningen närstående lagstiftning — jämför exempelvis 11 kap. 27 § 2 mom. vattenlagen och 18 § lagen om enskilda vägar — synes med hänsyn härtill i förevarande hänseende behöva stadgas endast att i ansökningen skall uppgivas fastighet, där det med ansökningen avsedda området är beläget.

3 mom.

Detta moment torde böra ändras redaktionellt med anledning av ändringen i 5 §.

21 §.

Denna paragraf innehåller i 1 mom. föreskrift om de uppgifter som skall lämnas i ansökning om utmål. Föreskriften torde böra ändras i överensstämmelse med vad som föreslagits i fråga om 6 § 2 mom.

74 §.

I förevarande paragraf meddelas bestämmelser om gruvkarta. Enligt dessa bestämmelser, som i huvudsak överensstämmer med motsvarande föreskrifter i 1884 års gruvestadga, skall fullständig och noggrann gruvkarta upprättas i tre exemplar, av vilka ett skall finnas vid gruvan, ett insändas till bergmästaren och ett till kommerskollegium. Alla nya gruvarbeten bör inmätas och inläggas på kartan sist inom påföljande årets utgång. Närmare föreskrifter om kartans upprättande och komplettering meddelas av kommerskollegium. Detta har senast skett genom kollegiets gruvkartekungörelse den 4 november 1960.

Kommerskollegium. I skrivelsen den 25 februari 1963 framhåller kommerskollegium, att Svenska gruvföreningen hos kollegium framfört önskemål om ändringar i gruvlagens bestämmelser om gruvkartors upprättande och komplettering, syftande till att förenkla arbetet och möjliggöra utnyttjande av nya kartframställningsmetoder.

Kollegium konstaterar, att en betydande utveckling skett på kartområdet, sedan lagens bestämmelser kom till. Med de moderna och snabba brytningsmetoder som nu allmänt tillämpas vid gruvdrift har följt ett för driftsledningen ofrånkomligt krav på snabb och rationell kartering som underlag för planering av arbetet i gruvan. För detta ändamål upprättar gruvinnehavaren en arbetskarta över gruvan och med hänsyn till dess användning i driften måste kraven på denna kartas noggrannhet och fullständighet vara synnerligen höga. För att fylla det praktiska behovet utföres emellertid denna arbetskarta med en större rikedom av detaljer, delvis av

endast övergående betydelse, och fördelas på ett större antal kartblad än vad som är önskvärt och hanterligt i fråga om bergmästarens och kollegiets kartexemplar.

Till uppfyllande av lagens bestämmelser upprättas enligt kollegium därför numera med arbetskartan som underlag i allmänhet en särskild »officiell» gruvkarta i tre exemplar. Denna är till ringa nytta för gruvägaren, men dess upprättande och framför allt komplettering enligt nuvarande system blir ganska kostsam och tar i anspråk sakkunnig och ofta svårrekryterad arbetskraft, som skulle kunna användas för praktiskt mera angelägna uppgifter. Detta har också till följd att den i lagen angivna tidsfristen mycket ofta blir överskriden och kartan inaktuell.

Ett sådant förfarande har givetvis aldrig varit avsett och enligt kollegiets mening är det i hög grad önskvärt att lagens bestämmelser anpassas till de praktiska förhållandena och till kartteknikens utveckling. Bestämmelserna i lagen synes sålunda, anför kollegium, i första hand böra syfta på den ovan nämnda arbetskartan, vilken i gruvinnehavarens eget intresse riktigast och snabbast återspeglar förhållandena i gruvan.

Det kartmaterial som skall tillställas bergmästaren och kommerskollegium kan utgöras av ett genom kopiering eller på annat sätt framställt utdrag av arbetskartan. Med de metoder som nu finnes att tillgå för utförandet av dylika utdrag skulle gruvinnehavaren till betydligt reducerade kostnader och utan tidsutdräkt kunna tillhandahålla såväl kollegium som bergmästaren kartmaterial på sätt kollegium närmare föreskriver i kungörelse. Därvid förutsätter kollegium att dess kartbestånd även framdeles skall hållas på karttekniskt hög nivå, ehuru med mindre betungande arbete även för kollegiets del. Bergmästarens exemplar av kartan tjänar huvudsakligast syftet att underlätta fullgörandet av bergmästarens åvilande skyldigheter att övervaka gruvdriften. Vid sina gruvbesök kan han taga del av arbetskartan. Det torde enligt kollegiets mening för bergmästarens del vara tillfyllest att han tillgodoses med de utdrag han bedömer vara av intresse.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer kollegium att paragrafen skall ändras i enlighet med ett av kollegium upprättat förslag. Enligt detta förslag skall över gruva som erhållit utmål och är under arbete upprättas fullständig och noggrann gruvkarta som skall kompletteras fortlöpande. Kartan skall förvaras vid gruvan. Utdrag av kartan skall insändas till kollegium och till bergmästaren i den utsträckning denne påfordrar. Upprättande och komplettering av gruvkarta och ovan nämnda utdrag skall verkställas av bergstatstjänsteman eller person, som av kollegium förklarats behörig verkställa gruvmätningar, samt bekostas av gruvinnehavaren. Närmare föreskrifter om kartans upprättande och komplettering och om utdrag meddelas enligt förslaget av kollegium.

Yttrandena. *Lantmäteristyrelsen* uttalar, att ändringsförslaget synes ge uttryck för en principiell uppfattning, att föreskrifter om tekniska förfaranden icke bör intagas i lagtext. *Lantmäteristyrelsen* biträder en sådan

uppfattning. Det kan emellertid ifrågasättas, om de regler som nu föreslås ändrade icke avser att i första hand ge uttryck för den anspråksnivå, som skall gälla i fråga om kraven på säkerhet beträffande arkivering och ajourhållning av gruvkartorna, ehuru de i andra hand förknippats med en viss teknisk metod för att garantera denna säkerhet. Enligt lantmäteristyrelsens mening kan syftet att definiera anspråksnivån alltjämt försvara sin plats i lagtexten, medan däremot reglerna om hur anspråken tekniskt skall tillgodoses torde böra inflyta i administrativa bestämmelser. Lantmäteristyrelsen fortsätter:

De motiv för ett ändrat förfarande som framförts har icke tagit sikte på en sänkning av anspråksnivån utan främst på reglerna om hur frågan tekniskt skall lösas. Det kan dock ifrågasättas om icke i den föreslagna nya lydelsen av 74 § gruvlagen anspråksnivån kommit till uttryck på ett alltför oklart sätt och att de nya reglerna eventuellt kan tolkas så att anspråken sänkts. Oklarheten i detta avseende torde kunna undvikas genom att det i lagtexten uttryckligen anges att det hos kommerskollegium ständigt skall finnas kartmaterial och kompletteringsuppgifter som medger, att en aktuell karta över gruvan skall kunna åstadkommas på ett enkelt sätt.

Länsstyrelsen i Norrbottens län framhåller, att föreskrifter om vem som skall göra utdrag av gruvkarta — eller bestyrka dess riktighet — icke synes böra ingå i lagtexten utan i de föreskrifter, som enligt förslaget skall meddelas av kommerskollegium.

Överlantmätaren i Kopparbergs län tillstyrker den föreslagna ändringen, då denna synes medföra att moderna kartframställningsmetoder kan komma till användning. Överlantmätaren betonar vidare, att frågan om det tekniska förfarandet och kvalitetsfrågorna beträffande kartorna synes böra regleras i administrativ ordning, och utgår från att i sådant sammanhang bestämmelser utfärdas som tillgodoser kravet på kartmaterialets arkivvärdighet m. m.

Bergmästarämbetet i västra distriktet framhåller, att bestämmelsen om att gruvkartan skall förvaras vid gruvan torde efterföljas endast då gruvägaren är ägare till en enda (mindre) gruva. Vid större gruvfält och speciellt vid gemensamma gruvförvaltningar torde kartan förvaras på huvudkontoret, beläget antingen vid den största gruvan eller på närmaste större plats. Ute vid gruvorna finnes då tillgängliga mer eller mindre fullständiga kopior. I vissa fall medföres gruvkartan till gruvan vid inspektionstillfällen. Detta system har enligt ämbetets mening praktiserats utan olägenhet i trettio år, varför ämbetet föreslår, att bestämmelsen om att kartan skall förvaras vid gruvan skall slopas. Ett liknande förslag framföres av *bergmästarämbetet i södra distriktet*. Samma fråga beröres av *länsstyrelsen i Örebro län*, som förklarar sig finna bestämmelsen om kartans förvaring vid gruvan ej behöfvig, då den i realiteten knappast torde vara möjlig att tillämpa vid större gruvfält. Föreskrift om att fortlöpande kompletterad gruvkarta skall finnas hos gruvinnehavaren anser länsstyrelsen mera ändamålsenlig.

Departementschefen. I likhet med kommerskollegium anser jag det önskvärt, att gruvlagens bestämmelser om gruvkartor anpassas till de praktiska förhållandena och till kartteknikens utveckling. Därigenom kan förfarandet med kartornas upprättande och komplettering rationaliseras till förmån såväl för gruvinnehavarna som för kommerskollegium. Självfallet måste emellertid även framdeles höga krav ställas på kartmaterialets tekniska kvalitet och kartornas hållbarhet. Närmare föreskrifter i dessa hänseenden torde icke böra meddelas i lagen utan liksom hittills av kommerskollegium. Detsamma bör gälla i fråga om de nya gruvkarteutdragen och insändandet av utdragen till kommerskollegium. Jag vill i detta sammanhang understryka, att reformen icke bör leda till att kommerskollegiets kartbestånd i framtiden hålles mindre aktuellt än med nuvarande bestämmelser.

Förevarande paragraf torde i huvudsak kunna givas den utformning som enligt vad tidigare nämnts föreslagits av kommerskollegium. Med anledning av vad som anförts i några remissyttranden torde emellertid böra föreskrivas, att gruvkarta skall förvaras hos gruvinnehavaren i stället för vid gruvan. Vidare torde det såsom länsstyrelsen i Norrbottens län förordad böra överlåtas åt kommerskollegium att med stöd av paragrafens sista stycke i den föreslagna nya lydelsen meddela erforderliga anvisningar om behörighet att verkställa utdragen av gruvkartan.

75 §.

Beträffande denna paragraf föreslås en ändring av redaktionell natur, föranledd av ändringen i 74 §.

Förslaget till lag om ändring i uranlagen den 2 december 1960 (nr 679)

I enlighet med vad som föreslagits i kommerskollegiets förutnämnda skrivelse den 25 februari 1963 torde ändringar böra företagas dels i 5 § 2 mom., 26 § 2 mom., 36 § 2 mom. och 44 §, dels ock i 51 och 52 §§ uranlagen. Härom må hänvisas till vad som tidigare anförts beträffande motsvarande ändringar dels i 6 § 2 mom., dels ock i 74 och 75 §§ gruvlagen.

V. Departementschefens hemställen

I enlighet med vad i det föregående anförts föreligger nu förslag till

- 1) lag om ändring i lagen den 28 maj 1886 (nr 46) angående stenkolsfyndigheter m. m.;
- 2) lag om ändring i gruvlagen den 3 juni 1938 (nr 314); samt
- 3) lag om ändring i uranlagen den 2 december 1960 (nr 679).

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över lagförslagen, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar (*Bilaga A*)¹, måtte för det i § 87 regeringsformen avsedda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

¹ Denna bilaga, som frånsett de i lagrådets utlåtande förordade ändringarna och vissa formella jämkningar är likalydande med motsvarande vid propositionen fogade lagförslag, har här utslutits.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Kungl. Höghet Regenten.

Ur protokollet:

T. Johansson

Vid departementspromemorian fogat förslag
till

Lag om ändring i lagen den 28 maj 1886 (nr 46) angående stenkolsfyndigheter m. m.

Härigenom förordnas, dels att 7, 11, 20, 21, 33, 35 och 49—52 §§ lagen den 28 maj 1886 angående stenkolsfyndigheter m. m.¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, dels ock att 53 och 54 §§ nämnda lag skola upphöra att gälla.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

7 §.

Söka flera koncession å samma område, bestämme Konungen, oberoende av tiden då ansökningarna inkommit, vilken av sökandena, vare sig de äro jordägare, upptäckare eller andra, må äga företräde till koncessionens erhållande; dock vare den, som därvid visar sig hava upptäckt fyndigheten, berättigad att, om annan erhåller koncessionen, av denne undfå skälig gottgörelse, vars belopp i koncessionen bestämmes.

Söka flera koncession å samma område, bestämme Konungen, oberoende av tiden då ansökningarna inkommit, vilken av sökandena, vare sig de äro jordägare, upptäckare eller andra, må äga företräde till koncessionens erhållande; dock vare den, som därvid visar sig hava upptäckt fyndigheten, berättigad att, om annan erhåller koncessionen, av denne undfå skälig gottgörelse.

11 §.

Det åligger den, som erhållit koncession, att såsom pant för skada och intrång, som genom arbetet kan jordägare eller annan tillskyndas, hos Konungens Befallningshavande nedsätta i penningar eller svenska statens eller allmänna hypoteksbankens obligationer tvåtusen kronor, innan något arbete får börjas, samt därutöver, innan annat arbete än fyndighetens undersökning medelst borrhning får äga rum, ett belopp av femtio kronor för varje hektar av det område, koncessionen omfattar. Är koncessionsinnehavaren tillika ägare av detta område, må i koncessionen medgivas honom befrielse,

Den som erhållit koncession skall, innan han må utföra arbete inom koncessionsområdet, hos Konungens Befallningshavande ställa pant eller borgen för den ersättning han kan förpliktas utgiva för skada eller intrång, som genom arbetet kan tillskyndas jordägare eller annan. Är ej sådan säkerhet godkänd av den, till vars förmån den ställes, skall den prövas av Konungens Befallningshavande. Borgen må ej godkännas av Konungens Befallningshavande, med mindre löftesmännen förbundit sig en för alla och alla för en såsom för egen skuld.

¹ Senaste lydelse, se beträffande 33 § SFS 1949: 3, beträffande 49 och 50 §§ 1917: 185 och beträffande 51 och 52 §§ 1933: 180.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

till hela beloppet eller viss del därav, från nedsättning, varom nu är sagt; dock med skyldighet för koncessionsinnehavaren att sedermera, om jorden eller andel därav kommer i annan ägares hand, inom åtta dagar efter tillsägelse av nye ägaren fullgöra vad här ovan är i avseende å nedsättande av pant i allmänhet föreskrivet.

Har nedsatt belopp blivit till större eller mindre del för gäldande av skadeersättningar använt, skall koncessionsinnehavaren inom åtta dagar fylla bristen, så att beloppet åter uppgår till ovan bestämda summa.

20 §.

1 mom. Om innehavare av koncession verkställer arbete utan att pant är enligt 11 § nedsatt, eller vidtager förfoganden över område i dagen, som icke blivit honom anvisat av bergmästaren såsom i 12 § sägs, eller sätter sig i besittning av anvisat område eller av mark för väg innan borgen är enligt 12 § ställd, eller mot bestämmelserna i 16 § under jord driver arbete å område, som är däremot skyddat, ansvarare såsom för åverkan, om åtal därå i laga tid anställes.

2 mom. I fall, varom i 1 mom. är sagt, så ock om koncessionsinnehavare underlåter att enligt 11 § fylla uppkommen brist i nedsatta medel, eller att ställa sig till efterrättelse föreskrift i fråga om borgen, som av Konungens Befallningshavande enligt 12 § meddelas, eller att utgiva ersättning enligt 14 § 2 mom.; då varde arbetet inställt intill dess vad i varje fall är föreskrivet blivit fullgjort; och åligger det utmätningsmannen i orten, då han därom anlitas, att lämna den för arbetets inställande nödiga handräckning.

21 §.

Vill koncessionsinnehavare — — — — i länskungörelserna.

Då koncession sålunda upphört likasom då densamma genom laga

1 mom. Om innehavare av koncession verkställer arbete utan att säkerhet är enligt 11 § ställd, eller vidtager förfoganden över område i dagen, som icke blivit honom anvisat av bergmästaren såsom i 12 § sägs, eller sätter sig i besittning av anvisat område eller av mark för väg innan borgen är enligt 12 § ställd, eller mot bestämmelserna i 16 § under jord driver arbete å område, som är däremot skyddat, ansvarare såsom för åverkan, om åtal därå i laga tid anställes.

2 mom. I fall, varom i 1 mom. är sagt, så ock om koncessionsinnehavare underlåter att ställa sig till efterrättelse föreskrift i fråga om borgen, som av Konungens Befallningshavande enligt 12 § meddelas, eller att utgiva ersättning enligt 14 § 2 mom.; då varde arbetet inställt intill dess vad i varje fall är föreskrivet blivit fullgjort; och åligger det utmätningsmannen i orten, då han därom anlitas, att lämna den för arbetets inställande nödiga handräckning.

Då koncession sålunda upphört likasom då densamma genom laga

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

kraft ägande dom förklarats förverkad, äge den, som innehaft koncessionen, att återfå den av honom enligt 12 § ställda borgen, sedan han visat, att alla frågor om jordlösen inom området för koncessionen blivit slutligen avgjorda; och vare han därjämte berättigad att, sedan ett år förflutit från koncessionens upphörande, återbekomma så stor del av det enligt 11 § nedsatta belopp, som icke motsvarar anspråk på ersättningsskyldighet, varom tvist då kan vara anhängig.

Önskar koncessionsinnehavare — — — — — är föreskriven.

Medgives koncessionsinnehavare att avstå från en del av området för koncessionen, gälle om återbekommande av det för den delen nedsatta belopp vad här ovan är i ty fall stadgat.

33 §.

Bergverksstyrelsen äger — — — — — egendom uppstår.

Den, som icke ställer sig till efterrättelse föreskrift, som på grund av denna § av bergsöverstyrelsen eller bergmästaren meddelas, straffes med böter från och med tio till och med fem hundra kronor.

Den, som icke ställer sig till efterrättelse föreskrift, som på grund av denna § av bergsöverstyrelsen eller bergmästaren meddelas, dömes till dagsböter.

35 §.

Utan tillstånd av bergmästaren må icke schakt eller gruvöppning ifyllas eller de i gruvan befintliga, för dess styrka och bestånd nödiga byggnader skadas eller förstöras. Den häremot bryter straffes med böter från och med tio till och med fem hundra kronor.

Utan tillstånd av bergmästaren må icke schakt eller gruvöppning ifyllas eller de i gruvan befintliga, för dess styrka och bestånd nödiga byggnader skadas eller förstöras. Den häremot bryter dömes till dagsböter.

49 §.

Rättighet att för tekniskt utvinande av salt eftersöka och bearbeta saltfyndighet är beroende på koncession, som meddelas av Konungen.

Rättighet att för tekniskt utvinande av salt eftersöka och bearbeta saltfyndighet är beroende på koncession, som meddelas av Konungen. Koncession må begränsas till att avse allenast eftersökande och undersökning av fyndighet och, i samband med dylik begränsning, till att gälla under viss tid, som skall angivas i koncessionen.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Med saltfyndighet — — — — — med stensaltets.

Vid meddelande av koncession bestämmer Konungen, i vilken omfattning fyndigheter skola eftersökas och undersökas för att den rätt som grundas på koncessionen skall äga bestånd. Konungen kan sedermera meddela ändrade bestämmelser i detta hänseende.

Koncession må av Konungen återkallas, om synnerliga skäl äro därtill.

50 §.

Vad här ovan i 2—5, 7—44 och 48 §§ är stadgat angående stenkolsfyndigheter skall äga motsvarande tillämpning i fråga om saltfyndigheter.

1 mom. Vad i 2—4, 7—25, 32—40, 42—44 och 48 §§ är stadgat angående stenkolsfyndigheter skall, med de avvikelser som föranledas av bestämmelserna i detta kap., äga motsvarande tillämpning i fråga om saltfyndigheter.

Är fråga om koncession avseende allenast fyndighets eftersökande och undersökning erfordras ej att i ansökningsen om koncession uppgives fastigheterna inom det område, varå koncessionen sökes. När skäl äro därtill, äger Konungen i fråga om dylik koncession medgiva sökanden att, utan hinder av bestämmelserna i 2 § andra stycket, vid ansökningsen foga karta jämte beskrivning av annan beskaffenhet än där sägs. Ändå att sådant medgivande lämnats, må koncessionsinnehavare icke anvisas område i dagen enligt 12 § eller påbörja arbete för fyndighets undersökning medelst borrhning med mindre han dessförinnan över koncessionsområdet eller så stor del därav, som bergmästaren prövat erforderlig, låtit upprätta karta av beskaffenhet, som angives i 2 § andra stycket, samt insänt kartan till bergmästaren.

2 mom. Koncession må icke omfattas område överstigande tiotusen hektar.

3 mom. Koncessionsinnehavaren vare pliktig att upprätta karta över undersökningsarbete och bearbetning av fyndighet inom koncessionsområ-

det enligt de föreskrifter, som meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av bergsöverstyrelsen.

Sveriges geologiska undersökning eller annan myndighet, som Konungen bestämmer, skall på begäran beredas tillfälle att genom geologisk sakkunnig följa koncessionsinnehavarens arbete och taga del av de vetenskapliga resultaten av detsamma. Vägrar koncessionsinnehavaren att ställa sig denna bestämmelse till efterrättelse, äger länsstyrelsen på anmälan av vederbörande myndighet vid vite ålägga honom att fullgöra sin skyldighet.

4. mom. Den som påbörjar arbete för fyndighets undersökning medelst borrhning innan han fullgjort vad som enligt 1 mom. andra stycket åligger honom i fråga om karta över koncessionsområdet eller del därav eller åsidosätter föreskrift, som meddelats med stöd av 3 mom. första stycket, dömes till dagsböter. I fråga om åtal gälla vad i 44 § stadgas.

Åsidosätter koncessionsinnehavaren föreskrift, som meddelats med stöd av 49 § tredje stycket, må koncessionen förklaras förverkad, om avvikelserna är avsevärd. Utom den, vars enskilda rätt är i fråga, må kronans ombudsman föra talan om koncessionens förverkande.

51 §.

Rättighet att för utvinnande av olja eller gas genom borrhning eftersöka och bearbeta olje- eller gasfyndighet är beroende på koncession, som meddelas av Konungen.

Den som innehar koncession må också tillgodogöra sig kolväte i fast form, som anträffas inom det område koncessionen gäller.

Rättighet att för utvinnande av olja eller gas genom borrhning eftersöka och bearbeta olje- eller gasfyndighet är beroende på koncession, som meddelas av Konungen. Koncession må begränsas till att avse allenast eftersökande och undersökning av fyndighet och, i samband med dylik begränsning, till att gälla under viss tid, som skall angivas i koncessionen.

Den som innehar koncession avseende rätt att bearbeta olje- eller gasfyndighet må också tillgodogöra sig kolväte i fast form, som anträffas inom det område koncessionen gäller.

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

52 §.

Vad här ovan i 2—5, 7—25, 27—40, 42—44 och 48 §§ är stadgat angående *stenkolsfyndigheter* skall äga motsvarande tillämpning i fråga om olje- och gasfyndigheter.

Vad i 2—4, 7—25, 32—40, 42—44 och 48 §§, 49 § tredje och fjärde styckena ävensom 50 § 1 mom. andra stycket samt 2, 3 och 4 mom. är stadgat angående *fyndigheter* som där avses skall, med de avvikelser som föranledas av bestämmelserna i detta kap., äga motsvarande tillämpning i fråga om olje- och gasfyndigheter.

Denna lag träder i kraft den

Har före nya lagens ikraftträdande koncession meddelats, skola beträffande därigenom uppkomna rättsförhållanden bestämmelserna i äldre lag fortfarande äga tillämpning; dock skall vad i 33 och 35 §§ nya lagen är stadgat städse gälla.

Malmutredningens utkast

till

Lag om ändrad lydelse av 5 § och 6 § 3 mom. gruvlagen

Härigenom förordnas, att 5 § och 6 § 3 mom. gruvlagen¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

5 §.

Inmutningspunkten må — — — — — anläggningens ytterkant; 6) område beläget på mindre avstånd än etthundra meter, i horisontalplanet räknat, från byggnad, som är avsedd att stadigvarande användas till bostad, eller från annan åbyggnad, där den är uppförd vid gård, eller från tomtplats eller trädgård vid bostadsbyggnad som nyss nämnts, med mindre medgivande till inmutning lämnats av såväl ägaren till byggnaden, tomtplatsen eller trädgården som den vilken därtill har nyttjanderätt; dock att under byggnad som nu sagts ej skall innefattas byggnad som är belägen å inmutat eller utmålslagt område vartill gruvrätten äger bestånd; 7) område som upptages — — — — — vad nu stadgats.	6) område beläget på mindre avstånd än etthundra meter, i horisontalplanet räknat, från byggnad, som är avsedd att stadigvarande användas till bostad, eller från annan åbyggnad, där den är uppförd vid gård, eller från tomtplats eller trädgård vid bostadsbyggnad som nyss nämnts, med mindre medgivande till inmutning lämnats av såväl ägaren till byggnaden, tomtplatsen eller trädgården som den vilken därtill har nyttjanderätt eller ock Konungen lämnat tillstånd, vilket må ske när synnerliga skäl därtill äro; dock att under byggnad som nu sagts ej skall innefattas byggnad som är belägen å inmutat eller utmålslagt område vartill gruvrätten äger bestånd;

6 §.

3 mom. Vid ansökningen foga sökanden:

1) karta eller — — — — — medgivande lämnats; 3) där sökanden är svenskt bolag eller svensk ekonomisk förening eller där jämlikt 5 § 1), 2), 7) eller 9) Konungens tillstånd erfordras för inmutning, handlingar utvisande sökandens rätt att verkställa inmutningen eller, om sökanden icke innehar sådan rätt, till Konungen ställd ansökning om tillstånd att verkställa inmutningen; 4) en ansökningsavgift — — — — — 10 § stadgas.	3) där sökanden är svenskt bolag eller svensk ekonomisk förening eller där jämlikt 5 § 1), 2), 6), 7) eller 9) Konungens tillstånd erfordras för inmutning, handlingar utvisande sökandens rätt att verkställa inmutningen eller, om sökanden icke innehar sådan rätt, till Konungen ställd ansökning om tillstånd att verkställa inmutningen;

Denna lag träder i kraft den

¹ Senaste lydelse, se SFS 1960: 680.

Utdrag ur protokoll, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 9 oktober 1963.

N ä r v a r a n d e:

justitieråden ROMANUS,
DIGMAN,
NORDSTRÖM,
regeringsrådet HOLMGREN.

Enligt lagrådet den 5 augusti 1963 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet den 5 april 1963, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen avsedda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till 1) *lag om ändring i lagen den 28 maj 1886 (nr 46) angående stenkolsfyndigheter m. m.*, 2) *lag om ändring i gruvlagen den 3 juni 1938 (nr 314)* och 3) *lag om ändring i uranlagen den 2 december 1960 (nr 679)*.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Gösta Dyrssen.

Förslagen föranledde följande uttalanden av *lagrådet*.

Förslaget till lag om ändring i lagen angående stenkolsfyndigheter m. m.

Förslaget i allmänhet

Enligt vad departementschefen framhåller vid remissen till lagrådet har — med hänsyn till angelägenheten av att snabbt genomföra vissa ändringar beträffande stenkolslagens bestämmelser — en mera genomgripande revision av lagen icke ansetts nu kunna komma i fråga utan har en sådan revision funnits böra övervägas i senare sammanhang. De föreslagna ändringarna ha därför begränsats till justering på vissa särskilda punkter, främst rörande bestämmelserna om salt-, olje- och gasfyndigheter. Med denna ståndpunkt har det ej kunnat undvikas att stenkolslagen i viss utsträckning får en mindre enhetlig utformning. Såsom exempel kan nämnas att genom övergången i 11 § från krav på ställande av en i lagen normerad säkerhet till en mera allmän föreskrift om pant eller borgen en reglering kommer till stånd, som i sina detaljer står i mindre god överensstämmelse med vad som gäller beträffande borgen enligt 12 §. De föreslagna ändringarna böra likväl godtagas. Till den slutliga utformningen av hithörande bestämmelser får ställning tagas vid den kommande allmänna översynen av

stenkolslagen. Därvid torde även böra övervägas i vad mån möjlighet föreligger att tillgodose önskemålet att i själva lagen angivas närmare grunder för bestämmandet av den ersättning, som enligt 7 § i förslaget skall tillkomma upptäckaren av fyndighet, om annan erhåller koncession.

49—52 §§.

Enligt 1 § stenkolslagen är rättighet att »eftersöka och bearbeta» stenkolsfyndighet beroende på koncession. Motsvarande uttryckssätt användes i 49 och 51 §§ beträffande saltfyndighet och olje- eller gasfyndighet. Uttrycket är såtillvida oegentligt som eftersökande (prospektering) inom svensk gruvrätt i och för sig är fri. I 1938 års gruvlag användes också i 1 § i fråga om inmutningsrätt uttrycket undersöka och bearbeta fyndighet. Det tidigare 9 kap. i stenkolslagen om uranfyndigheter innehöll vidare en år 1950 tillkommen bestämmelse om att koncession å sådan fyndighet kunde begränsas till att avse endast rätt till fyndighetens undersökning, och när bestämmelserna om uranfyndigheter brötos ut ur stenkolslagen genom 1960 års uranlag, skildes mellan undersökningstillstånd och koncession, varvid avsågs med undersökningstillstånd rätt att undersöka fyndighet och med koncession rätt att bearbeta fyndighet. Någon egentlig skillnad mellan uttryckssättet i stenkolslagen å ena sidan samt gruvlagen och uranlagen å andra sidan torde knappast föreligga (se prop. 201/1950 s. 8 och SOU 1958: 41 s. 10 noten). I 49 och 51 §§ i förslaget upptagas nu bestämmelser om att koncession i där avsedda fall må begränsas att avse allenast »eftersökande och undersökning» av fyndighet. Det synes bättre överensstämmande med hittillsvarande lagstiftning att i detta sammanhang tala endast om undersökning av fyndighet. Lagrådet får därför föreslå att orden »eftersökande och» utgå ur 49 § första stycket andra punkten och tredje stycket, 50 § 1 mom. andra stycket och 51 § första stycket andra punkten i förslaget.

Enligt förslaget kan koncession å saltfyndighet upphöra av anledning som saknar motsvarighet beträffande koncession å stenkolsfyndighet, nämligen på grund av att tid, vartill koncession begränsats, gått till ända eller att koncession återkallats. Reglerna i 21 § andra stycket angående återfående av säkerhet enligt 11 § och borgen enligt 12 § torde böra tillämpas även i fall då koncession upphört av sådan anledning. Lagrådet hemställer därför, att 50 § 1 mom. första stycket förses med ett tillägg av följande lydelse: därvid skall vad i 21 § andra stycket stadgas gälla även i fall då koncession upphört av annan anledning än där sägs.

I 52 § bör göras motsvarande tillägg som förordats beträffande 50 § 1 mom. första stycket. I samband härmed synes paragrafens innehåll lämpligen kunna uppdelas i två skilda stycken. Lagrådet föreslår att i första stycket angives, att vad i 2—4, 7—25, 32—40, 42—44 och 48 §§ är stadgat angående stenkolsfyndigheter skall, med de avvikelser som föranledas av bestämmelserna i detta kap., äga motsvarande tillämpning i fråga om olje- och gasfyndigheter och att därvid vad i 21 § andra stycket stadgas

skall gälla även i fall då koncession upphört av annan anledning än där sägs. I andra stycket bör föreskrivas, att bestämmelserna i 49 § tredje och fjärde styckena ävensom 50 § 1 mom. andra stycket samt 2, 3 och 4 mom. skola äga motsvarande tillämpning beträffande olje- och gasfyndigheter.

Förslaget till lag om ändring i gruvlagen

Lagrådet förutsätter att vid tillämpningen av den i 5 § 6) föreslagna dispensregeln iakttages vad malmutredningen för Norrbotten anfört.

Dispensrätten skall i första hand gälla vid inmutning. Hinder av förevarande slag ha emellertid betydelse även vid utmålsläggning (31 §) och vid utvidgning av utmål (45 §), och fråga kan alltså uppkomma om dispens även i dessa båda senare fall. Beträffande förfarandet finnes emellertid ej någon bestämmelse motsvarande den i 6 § 3 mom. 3). Det torde dock få anses att dispens utan ny inmutningsansökan kan meddelas även i samband med utmålsläggning eller utvidgning av utmål. Utan att uttrycklig bestämmelse därom finnes bör även i dessa fall Kungl. Maj:ts tillstånd eller till Kungl. Maj:t ställd ansökan om tillstånd fogas vid ansökningen om förrättningen.

Förslaget till lag om ändring i uranlagen

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Ur protokollet:
Stig Granqvist

Utdrag av protokollet över justitiedepartementensärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet å Stockholms slott den 11 oktober 1963.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden ANDERSSON, LINDSTRÖM, KLING, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, lagrådets den 9 oktober 1963 avgivna utlåtande över de till lagrådet den 5 april 1963 remitterade förslagen till

- 1) lag om ändring i lagen den 28 maj 1886 (nr 46) angående stenkolsfyndigheter m. m.;
- 2) lag om ändring i gruvlagen den 3 juni 1938 (nr 314); samt
- 3) lag om ändring i uranlagen den 2 december 1960 (nr 679).

Efter redogörelse för lagrådets utlåtande hemställer föredraganden att lagförslagen, med ändring av 49—52 §§ lagen angående stenkolsfyndigheter m. m. i överensstämmelse med lagrådets yrkande samt med några redaktionella jämkningar, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Margit Hirén